

DOST

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

Hiç İbret Alınsaydı

(3. sayfada)

DOSTLUK ÜSTÜNE

Fethi NACI

YENİ UFUKLAR'ın Temmuz 1961 sayısında sayın Sabahattin Eyüboğlu'nun «Dostluk» başlıklı bir yazısı var. Seviyor Eyüboğlu dostluktan söz açmayı; yıllarca önce, 1949 da, Yaprak dergisinde de bu konuda bir yazısı çıkmıştı, yeni çıkan kitabında, Mavi ve Kara'da, var o yazı.

İki yazıyı da bugünlerde bir-iki defa okudum. Bana öyle geldi ki Eyüboğlu ilk yazısında dostluk üzerinde gerçekten düşünmüş, düşündüklerini anlatmış; oysa, Yeni Ufuklar'da, bir takım «kara kediler» e serlemiş, bu öfkeyle başlamış yazısına, öfkeydi, duygulanmaktı, der-

ken iş karıştırmış, sonunda pek de sağlam görünmeyen yargılara varmış.

1949 da yazdığı «Dostluk Üstüne» adlı yazıda Eyüboğlu şöyle diyordu: «Bana sorarsan işte ve düşünüşte beraberlik olmadı mı kolay kolay dostluk olmuyor; olsa da neye yarar öylesi? Gücümüze güç, canımıza can katabilir mi? İşte beraberlik mutlaka aynı işte çalışmak, aynı tarlayı sürmek demek değil tabii. Aynı ayrı işlerde çalışırız da günlük kaygularımız bir olur, birbirimizin işinden anlar, yardımlaşırız. Ama meselâ, sen emeğinle, ben birinin sırtından geçinirsem, yahut sen para peşinde, ben değilsem nasıl hal alırız? Düşünüşte beraberlikte tıpatıp aynı düşünceleri benimseme olmayabilir. Düşüncelerimizin yönü bir olsun yeter. Meselâ sen dünyanın din yolu ile düzeleceğine, bense dinin dünya işine karışmaması gerektiğine inanırsam yahu ben, «Bu dünya düzelmez, gününü gün etmeğe bak» derken sen hep daha güzel, daha namuslu bir dünyanın peşindeysen, aynı kitaba sen zararlı ben faydalı dersek, nasıl ve niye dost olalım.» (Mavi ve Kara, S. 25.25)

Dostluğun temel ilkeleri gibi geliyor bu sözler bana da. «İşte beraberlik», belki tartışma götürülebilir. Çünkü çalışma koşulları sonucu günlük kaygularımız bir olsa da düşüncelerimiz çatışabilir. Örneğin iki mizde emeğimizle geçiniriz de, «sen dünyanın din yolu ile düzeleceğine bense dinin dünya işine karışmaması gerektiğine» inanırım. Olur böyle şeyler. Özellikle bizimki gibi eğitim ve siyasal gelişme bakımından geri kalmış ülkelerde. Ne-

deni belki: Yaşama koşulları, kişileri, bu koşulların bilincine kendiliğinden vardurmaz; koşulların bilincine varmak güç iştir, bilgi işidir, eğitim işidir, teşkilât işidir. Bu yüzden şimdilik ülkemizde, fazla kazık yememek için «Dostunu kafa ar kadaşlarının arasından seç.» demekle yetinmeli, bence.

Yeni Ufuklar'daki yazısında Eyüboğlu işi epey geniş tutmuş; «işte ve düşünüşte beraberlik olmadı mı kolay kolay dostluk olmuyor; olsa da neye yarar öylesi.» demiyor artık; bütün insanlar dost olsun istiyor. «Neden politikacıların çoğu er geç kendilerini de, memleketlerini de barıştan çok savaşa, güvenden çok kuşkuya götürüyorlar?» diye sorduktan sonra şöyle diyor: «İster aykırı düşünce deyin, ister çocukça düşünce deyin, benim bugünlerde bu soruya şöyle karşılık veresim geliyor. Bu adamlar dostluk nedir bilmiyorlar, bilmedikleri için de dostluğu hor görüyorlar, hor gördükleri için de insanları birbirine dost edecekleri yerde düşman ediyorlar, ondan.» Sabahattin Eyüboğlu'na saygısızlık eder görünmek beni üzer, gene de söyleyeceğim: Gerçekten «çocukça düşünce» bunlar. Barış ve savaş sorunları bilimsel verilerle çözümlenmiş sorunlardır. Böyle sorunlar üzerinde konuşurken sorumluluk duygusu taşıyan bir yazar «benim bu günlerde bu soruya şöyle karşılık veresim geliyor» diyememeli; bu anlayışla, yarın, aynı soruya, bu defa da, «şöyle karşılık veresi gelebilir.»

bilinçaltı

çiçeğinden duyar mısın gecelerini
gözlerinden kayarak gelen odama
sezmek için bir şey ver bana.

çiçeğinde okşar mısın gecelerimi
utangaç bilincinden ellerinin
gizlen coşkunu soluğumda.

sezmek için bir şey ver bana.

tutup senden bana çiçeğimizi
tekleştirilmiş bana
koklanmış utkusuna günlerin.

Egemen BERKÖZ

SAYI : 7

CİLT : 8

EKİM : 1961

1,5 LİRA

Oysa bu sorunlar, günlük duygulan-
ma'ara değil, bilimsel verilere dayana-
rak çözümlenebilir. O adamlar
dostluk bilseler demek -Ülkelerinin
nesnel koşullarına rağmen- savaşı
önlিয়েcekler... İnsanlığın tarihini de-
mek «bu adamlar», «politikacılar»
yapıyorlar... Eyüboğlu'nun yanlıgısı,
toplumsal, siyasal bir olayı bireysel
ilişkilerle açıklamağa kalkışmasın-
da. Aynı yanlış düşünceyle şunları
bile söylüyor: «... politikacılar, in-
sanlar, sınıflar, milletler arası dost-
luğu bir ütopya sayarak, gerçekçi po-
litika adı altında birbirlerini aldata-
rak, boğarak her yerde insanların ara-
sını açmış, dünyamızın başını dert-
ten derde sokmuşlardır.» Politikacı-
ların insanlar arası, milletler arası
dostluğu ütopya saydıkları belki doğ-
rudur; barış içinde birlikte yaşamak
diye bir söz çıktı son zamanlarda or-
taya, galiba milletlerarası, insanlar
arası dostluğu ütopya saymayan po-
litikacılar da türedi, neyse, fakat ben
bildim bileli bizim basında çıkan ya-
zılarda olsun, politikacılarımızın söy-
levlerinde olsun, sınıflar arası dost-
luğu ütopya sayana raslamadım; bu-
nu ütopya sayan birtakım kitapları
öğrenciliğimde Bayazıt kitaplığında
okumuştum, sonradan, dostluğa aykırı
düşüşğünden olacak, kaldırmışlar
o eserleri kitaplıklardan. Hem bu bir
bizde mi böyle? Batı dünyası da öyle
değil mi? Musolini sınıflar arası
dostluk üstüne kurmadı mı siyasal
rejimini? Hitler aynı işi yapmadı
mı? Bugünkü Amerikan demokrasisi
sınıflar arası dostluğu övmüyor mu?
Bu bakımdan Eyüboğlu'nun içi rahat
olmalı; haksızlık etmesin politikacı-
lara.

Eyüboğlu, 1949 yılında, dostluk
için aynı çalışma kaygılarını gerek-

li bulmuştu; şimdi pek önemsemiyor
bunu: «... Haklı bir düzeni kurmak
için en az iki kişinin kurtlara karşı
birleşmesi gerekir, bu birleşmeye
sevğiden başka neyle gerçekleşebilir?
Çıkarla demeğe kalkmayın: Çünkü
çıkarcı, bir ortak kavga süresince, in-
sanları bir araya getirip çöşturabili-
yor, orası doğru; ama sonra? (...) Dostlukların kaynağında çıkar ortak-
lığının az çok payı da olsa, gerçek
dostluk çıkar düşüncesinin bittiği,
giderek, çıkarsız düşüncenin filizle-
nebildiği yerde başlıyor.» diyor. Bu-
rada da iki ayrı durum var; Biri,
haklı bir düzeni kurmak için kurtlara
karşı birleşmek. Eyüboğlu kabul
etmek istemiyor ama bütün insanlık
tarihi, kurtlara karşı, çıkarları aynı
olanların birleşerek savaştıklarını
gösteriyor. İki ayrı durum var de-
miştım, öteki bireysel: «Gerçek dost-
luk çıkar düşüncesinin bittiği, gide-
rek, çıkarsız düşüncenin filizlenebil-
diği yerde başlıyor.» diyor Eyüboğlu;
elbette öyle. Ama bunun kurtlara
karşı birleşmekle ne ilgisi var, poli-
tikacılarla ne ilgisi var? Biri toplum-
sal bir savaş, öbürü bireyler arası
bir ilişki. Ne güzel söylemişti Mon-
taigne Eyüboğlu'nun çevirisiyle:
«Dost ve dostluk dediğimiz, çokluk
ruhlarımızın beraber olmasını temin
eden bir tesadüf veya bir zaruretle
edindiğimiz münasebetler, yakınlık-
lardır. Benim bahsettiğim dostlukta
ruhlar birbirine o kadar derinden
bir ahenkle karışmış ve kaynaşmıştır
ki onları birleştiren dikişi silip sü-
pürmüş ve artık bu'lamz olmuşlardır.
Onu (Etienne de la Boetie) niçin
sevdiğimi bana söyletmeğe isterlere
bunu ancak şöyle bir cevapla ifade
edebileceğimi zannediyorum: «Çünkü
o, o idi; ben de bendim.» Bu değil
midir dostluk?

S. Eyüboğlu, yazısının bir yerinde,
«Dostunu satmak Tanrısını satmak
gibi bir şeydir. Böyleyken bir pula
dost satanlarımız simit satıcılarımız
kadar boldur nedense.» diyor; biraz
aşağıda da, «Dostluğa inanmayan, hiç-
bir dostuna güvenmeyen insanlar
vardır ya?» diyor. «Hiçbir dostuna»
dediğine göre insanın çok dostu o'ur
sanıyor galiba Eyüboğlu; eh, dostlar
bu kadar geniş tutulursa bu dostlar
çevresine simit satar gibi dost satan-
lar da girer elbet. İnsanın dostsuz
edemeyeceğine, Türkiye'de kişiyi a-
yakta tutan tek ilişkinin dostluk ol-
duğuna öteden beri ben de inanırım;
ama insanın en çok bir-iki dostu, hat-
ta tek dostu olduğunu da bilirim;
üst yanı ahbaptır, tanıdiktır, arka-
daştır, şudur, budur, ama dost de-
ğildir.

Eyüboğlu yazısında «dost kırmak-
tan korkmayan» lara kızıyor: «Dost-
suzluk yükselemek için işlerine yara-
yabilir: Dost kırmaktan korkmayan,
kendini beğenmişliğin verdiği yüz-
süz'likle de yukarı katlara kestirme-
den gidebilir.» diyor. Yukarı katlara

(26. Sayfada)

dost

TÜRK SANATINDA
YENİNİN GÜZELİN
DEĞERLİNİN DOSTU

Ayda Bir Çıkar

Sahibi : Salim ŞENGİL

Yeni dizi

Sayı: 7 — Cilt: 8 — Ekim 1961

Yazı İşleri Sorumlusu :

N. ŞENGİL

İdare yeri : Rüzgârlı S. Ove

han, Da. 4 - ANKARA

Tel : 11 98 29

Abonesi :

Yıllık 18 TL. — 6 Aylık 10 TL.

Dış ülkeler için bir mislidir.

Öğretmen ve öğrencilere % 20

İndirme yapılır.

İlan şartları : Santimi 12 lira

Sürekli olarak 6 sayı verenlere

% 10, 12 sayı verenlere ise

% 20 indirim yapılır.

Basıldığı yer :

Resimli Posta matbaası

Lmt. Şirketi — ANKARA

ABONELERİMİZİN DİKKATİNE:

Gereksiz yazışmaların önünü almak gayesiyle aboneleri-
mizin adreslerinin üstüne iki sayı (Örneğin 1 — 12) yazıyo-
ruz. Bunun biri abonenin başladığı, öbürü de biteceği sayıyı
gösteriyor. Buna göre abonelerimiz her çıkan sayımızı eline
aldıkça abonesinin hangi sayıda biteceğini görerek daha ön-
ceden uzatma işlemlerini yaptıklarını kolaylaştıracağız.
Bunu yaptırmayanların aboneleri bitince — ayrıca hatırlatıl-
madan — dergileri kesilecektir. Şimdiden özür dileyerek
bildiririz.

HİÇ İBRET ALINSAYDI

YENİ BİR ŞEY YOK — Türkiye'de, Yassıada'nın mahkûm ettiği «rejimsizlik» hortlamaktadır. Yargı giyen yüzlerce suçlu bir yandan cezalarını çekmeye başlarken, bunlardan kimisinin soyadlarını taşıyan «po'itika» ile ilişkileri sadece mahalle dedikoduları sınırında kalmış kimselerin adları yeni partilerin (?) listelerinin başında geliyor. İş bu kadarla kalmıyor. Yassıada'dan, Balmumcu'dan yakasını sıyrabilmiş niceleleri de politikaya atılıyor, listelerde yer alıyorlar... Bu olayları, acaba, Yassıada'da cezaya çarptırılan zihni yetin her şeye karşı-yaşatılacağına kanıt olarak almaz mıyız? Aksi halde büyük bir saflık içinde olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor.

Atatürk'ün Anıt-Kabri'nde, O'nun dizi dibinde yatan delikanlılar çoktan unutuldu? Oysa daha bir buçuk yıl dolmadı. 27 Mayıs 1960'ı hazırlayan genç üniversiteliler, hattâ lise öğrencileri polis kurşunları altında can verdiler, bacakları kesildi, göz'eri kör oldu, bedenlerinde yara izleri kaldı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin duvarlarında, pencerelerinde kurşun yaraları vardı. Bunlar, bir serüven filminin sahneleri miydi acaba? Film sahneleri bile yıllarca insan belleğinde yaşar.

27 Mayıs 1960 sabahı erek uğruna, özgürlük ve demokrasi uğruna bir kör kurşuna kurban giden genç subay Ali İhsan Kalmaz; geçen on yılın kaatilleri, vurguncuları, gericiileri, bu defa yakınları ile, taraflıları ile yaşasınlar, bir gerilik dönemini hortlatsınlar diye mi kanını akıtmıştı?

Tıpkı Atatürk'ün Anıt-Kabri'ni örneği bu çocukların gösterişsiz mezarları da, bir süs eşyası gibi Ankara'nın orta yerinde unutulmuş, gitmiş...

Kan gütmenin çeşitlisini koynunda saklıyan bir ülkede özgürlüğün, demokrasinin ardından koşmak bir «hüsrân» gibi görünmüyor mu?

Atatürkçülerin savaşı daha bitmemistir. Yeni, belki de çok daha güç olan bir devresi başlıyor.

HASTA NABIZLARI — Gazeteciler, yurdun «nabız»ını yoklamak için dört yana dağıldılar. Bize ürktü. cü öyküler anlatıyorlar. Bir ilde, yeni partilerden (?)

birinin başkanı, evinde elektrik kullanılmıyormuş; Yalnız dükkânında elektrik bulundurduğunu, çünkü «para saymak» için elektriğin gerekli olduğunu söylemiş. «Biz, demiş, medresede mum ışığında çalıştık.» Bu bereyli softanın yanına Ankara'dan okur-yazar bir parti müfettişi katmışlar; softa yerine o konuşuyormuş. İşin doğrusu, her ikisi de karınlarından konuşuyor bu adamların.

Bir başka ilde, yaşlıca bir adama sormuşlar, kime oy vereceksin diye? Bir parti önderinin adını söyleyerek: «Ona oy vermem, demiş, çünkü kırk yıldır ağzından Allah adının çıktığını duymadım.»

Yassıada'da cezaya çarptırılanların ağzından Allah adı düşmezdi. Ne kolay bizim ülkede insan kandırmak! Allah'ın adını an, sonra istediğini yap!.. Çal, öldürt, hapsed, ahlâksızlıkların çeşidini işle... Namık Kemal: «Uyan ey yâreli şir-i jıyan bu hâb-ı gafletten!» diyeli neredeyse yüz yıl olacak. Ne uzun kış uykusudur bu!

KORKU KİMİN ADINA? — Gazeteye yirmi bir yaşında bir delikanlı geldi. Bir elinde kaba bir baston. Bir kolu elindeki bastondan daha yararsız, daha katı. Beş yaşında iken bir hastalık geçirmiş. Kurumuş kalmış. Ayakları sakat. Konuşmakta büyük bir güçlük çekiyor. Sadece gözlerinde zekâ ışıkları var. Çalışmak istiyor. Evet, ÇALIŞMAK... Dilense, şarkın marazlı merhameti onu besler, doyurur... Hayır, çocuk çalışmak için sakatlara özgü bir bisiklet almak sevdiğinde. Parası yok. Bir «hayır sahibi» çıkar da ona böyle bir bisikleti alır diye gazetelere başvuruyor. Bu pek alaturka yardım dileğine kulak veren olacak mı, bilinmez. Tesadüfe kalmış. İki arkadaş, bize, güçlüğü işliyen dilyle derdini anlatmaya çabalıyan çocuğa umutsuzca bakmak, sonra göz göze gelerek fısıldaşmak kaldı: «Hani bu çocuğu hayata bağlayacak bir teşkilât?»

Sosyal adalet. Sosyal güvenlik. Sosyal yardım. Bu zarsız terimlere Türkiye'de yer yoktur. Anayasa'ya girdi diye kıyametler koptu. Eğer yeni partilerden (?) biri iktidara gelirse bu «sosyal» terimini Anayasa'dan defedecekmiş. Doğrusu bu yeni partinin (?) destekleyicileri de çok güçlü kimseler. Partiye şimdiden 7 milyon lira buluşturmışlar. Sakat delikanlıya bisiklet alınacak mı bu paradan? Hayır. Bu para, Anayasa'dan «sosyal» sözcüğünü kaldırma çabasına harcanacak...

«Sosyal» sözcüğü hatıra «sosyalist» sözcüğünü getiriyormuş. Maazallah «sosyalist» de... Hani psikoloji kitaplarına girmiş bir Ördek Ahmet öykücüsü vardır Birisi «Hava bulutlanacak galiba!» deyince Ördek Ahmed, kendisine «Ördek» denildiği feryadını basarak ortalığı velveleye vermiş. Tıpkı onun gibi. Ama, Ördek Ahmet sadece aşırı alınganlığın sembolüdür. Bizimkiler ördek değil, hepsi kurt, tilki...

AZALİYOR... ÇOĞALACAĞINA. — Ankara'da okunmuş kitaplar alıp satan bir genç adam; kitap okunmadığından yakındı. «Eskiden, dedi, tek yaprak bile satılırdı dükkânda. Şimdi, kitaplar bekliyor.» En çok kimler okumuş, onu da söyledi: «Hasanoğlan'daki öğrenciler çok kitap alırlardı. Şimdi okuyan yok. Biraz bilimsel kitaplar satılıyor.»

Demek ki çok küçük, bilimsel eserleri yükselebilmemiş bir azınlık okuyor. İlkokulda masal kitapları ile başhyan okuma sevgisi ortaokulda romanlara, masal kitaplarına, Lise çağında şiire, yazın türlerine yükse-

lır... Bunun nedenlerine inmek uzun sürer... Zaten o kadar çok yakınıları bir konu ki bu... Ama kitabının «Hasanoğlan çocukları okudu...» haberi yok mu? Geçmişten acı bir yaprak... Fikir'den korkanların yıktığı bir devreydi bu.. Yıkılması işe yaramadı değil hani... Akşam meyhanede buluşmak üzere, dillerinde yalancılığın en bayağısı ile «Allah» adı köylere yayılan oycular, bilgiden yoksun insanları kolayca kandırabiliyorlar ...

Sağduyu mu? O bizim iyi niyetimizin yorumu İş sağduyu ile bitseydi okulların, kitapların gereği mi vardı?

Okumadıkça bize geri ulus, «az gelişmiş ülke» demekte devam edecekler... Biz buna çoktan razı olmuştuz...

SANSÜRLÜKTE ALT KADEMELER — Ara sıra büyük kütüphanelerimizdeki yersiz sansürler den yakınırsınız. İş bu kadarla kalmıyor... Bakın bir arkadaşımızın anlattığına: İstanbul'un kalabalık bir semtinde bir Ankara gazetesi aramış... Gazete satıcıları arasında yaptıkları işe hiç uymayan asık suratlılar daha doğrusu suratlılar vardır... Bunlardan biri imiş satıcı da: «Bizde o gazete satılmaz.» demiş... Sonra bayiler, satıcıları ilçelerden buna benzerler haberler aldık. Gazete bayileri, satıcıları «kendi fikirlerine (?)» uymayan gazeteleri, dergileri satmıyorlar, sattırıyorlar... Ülke genişliğince bir sansürdür gidiyor... Düşünme, okuma, konuşma özgürlüğünü gazete satıcıları bile köstekliyor... İstedığınız kadar bağırın çağırın, yır tının; boşuna... Particisinden gazete satıcısına kadar, iyi örülmüş bir örümcek ağı içinde bir sinek kadar hükmünüz yok... Aydın insan olarak cahilliğin kölesi durumuna düşürülmektesiniz. Siz yazıyorsunuz, ama gazete satıcısı okutturmuyor sizi... eh gerilik komutanlarının elbette kendilerine yararlı «neferleri» olacak...

DİN ADAMI DEDIĞİMİZ — Amerika'dan yeni dönen genç bir bilim adamı, bir pazar günü kilisede dinlediği «vaaz»ı anlatmış... Temiz giyinmiş, iyi traş olmuş, ilâhiyet doktoru sanını taşıyan kıravatlı, ya da papyonlu «vâiz» günün barış sorunları üzerinde «vaaz» vermiş...

Bunu acına yakına anlatan bir başka genç bilim adamı; İstanbul gibi aydınları kadar camileri de bol bir kentte — merak bu ya «vaaz» dinlemeye gitmiş bir cuma günü... Dayanamamış, yarıda bırakıp çıkmış dışarıya... «Hezeyandı, diyor hezeyandı bütün anlattıkları...

Dünyanın büyük sarsıntılar içinde çalkalandığı bu günler içinde camide «hezeyan» dinlemek, daha doğrusu «din'etmek» nasıl bir gaflet sonucudur... Diyanet İşleri Başkanlığı bir şeyler yapar görünür... Ama bugünkü kadrosu ile eshab — 1 kehf uykusunda uyanması olanaksızdır. Bu Başkanlık, sadece cahilliğin batağında çırpınanları kendi safında görmektedir. Camiler birer konferans salonu; hocalar uygar kafalı, uygar kılıklı eğitimciler haline getirilmedikçe bu sorun çözülemez... Artık, uygar insanın camiye gitmek için orada uygarlığın koşullarını aradığını bilmek zorundayız... Yoksa, camiler, hocalara uygun bir «Cemaat» ja mahşere kadar dolup boşalacak, boşalıp dolacaktır...

Din adamı dediğimiz koyun çobanı değildir artık İnsanlara insanlıklarını öğretecek bir eğiticidir... Ho-

ca cahili korkutan bir umacıdır... Oysa, yurttaşı ile günün konuları üzerinde konuşacak, tartışacak bir öğretici olması gerekli...

BASIN İLE YASA'SI — Dergiye ya da gazeteye bakarsın, kabara kabara «Basın Ahlak Yasası'na uymayı taahhüt» etmiştir. Sonra, alabildiğine küfür iftira, mahalle dedikodusu... Mahkemelerde yalancı tanıklar bile yemini basarken kabarmazlar mı?...

Basın Ahlak Yasası'ndan sonra savrulan küfürleri bu Yasa'dan önce bu kadarınca duyduk mu? Duydu isek de bu denli acınmamıştık... Yasa'ya and içmek, sonra da küfür... İşte bu pek acı geliyor...

«**HİÇ İBRET ALINSAYDI...**» — Yassıada sanıklarından emekli ozan Faruk Nafiz Çamlıbel beraat etti. Çamlıbel'i «**Onuncu Yıl Marşının Büyük Şairi**» diye tanıtan bir gazete hemen muhabirini evine göndermiş, Çamlıbel ailesini sevinç heyecanı içinde sorguya çekmiş.

Emekli ozanın politikada hiçbir şey yapmadığını, sadece maaşını alıp keyfine baktığını herkes biliyor. Hattâ kendisi de yargılanma sırasında aşağı yukarı buna benzer şeyler söyleyerek yakasını kurtarmak istemişti.

Gazetecilerin en çok merak ettikleri konu, bu başarısız daha doğrusu iflâsa varmış politikacı taslaklarının yeniden politikaya atılıp atılmıyacaklarıdır. Bir parça düşünme yeteneği olanlar politikaya bir daha bulaşmamak kararındadırlar. Bay Çamlıbel ise düşünmek için zaman istiyor. Bayan Çamlıbel de hemen atılmış: «Memleket hayrına olduktan sonra kocamın politikaya atılmasında mahzur görmüyorum!» demiş.

Bayan Çamlıbel'e sormak gerek: «**Kocanız on beş yıl içinde memleket hayrına ne yaptı ki?**» Hiçbir şey yapmadı. Talihi de buradan geliyor zaten. Birşey yapacak

(21. Sayfada)

İ L K

Savaş onu okulum kapısında yakaladı,
Bir adım kala insanları görmeye.
Elinden kalemini aldılar
İttiler ölmeye, öldürmeye.
Tam düşünürken vurdular.

K A R A

Biri ben demiş olmalıdır eskiden
Çıkıp bir başkasının karşısına.
O başkası koşup başkaları çarşısına
Öğretmiştir geçenlere birer ben.

Özdemir ASAF

“Existentialisme, bir felsefe mi?”

1 — Çok ilgi çekici bir soru! — Çünkü «Existentialisme» diye adlandırılan düşünüş akımı, birçok kişinin gözünde felsefe düşünüşünün en yüksek ürünü, başka birçok kişi için de her türlü felsefenin tam karşısı sayılmaktadır. — Soruyu cevaplandırmak için felsefe'nin tanımını üstünde anlamak gerekir. Fakat bunu yapmağa koyulurken bir ilk güçlük belirliyor; çünkü felsefe, örneğin fizik gibi, tanımlı herkesçe kabul edilen bir disiplin değildir. Felsefenin tarih boyunca birçok tanımı verilmiştir. Kimi için felsefe, fizik ötesi (métaphysique) den başka bir şey değildir; başkaları için sadece bilgi kuramıdır; gene başkaları için, bir sistem değil, bir etkenlik, bir iş'tir. v.b... Bu türlü türlü tanımlar üstüne burada bir tartışma açmamız, çok ilgi çekici olurdu, ama bizi bugünkü amacımızdan uzaklaştırırdı. Onun için tanımlardan en geniş, aynı zamanda en «klâsik» olanını seçecek, ona göre «existentialisme» i kısa bir incelemeden geçireceğiz. Bu tanım da şöyle söylenebilir: **Felsefe, acunu** (acun, en geniş anlamında alınmış olarak, yani hem iç hem dış acun) **rasyonel bir şekilde başka deyimle aklın araçlarıyla kavramak çabasıdır.**

Şimdi yapılacak iş şudur: «Existentialisme» bu görüşe karşı bir durum takınıyor mu, takınıyorsa bu

durum nedir, bunu araştırmak. Bunun için, «existentialisme» in üç büyük temsilcisini: Danimarka'lı Sören Kierkegaard'ı, Alman Martin Heidegger'i, bir de Fransız Jean-Paul Sartre'ı ele alacağız.

2 — «Existentialisme» in babası sayılan Sören Kierkegaard'la başlayalım: Bu adam, aslında, teologia'nın akılcılığına (rasyonalizm'ine) karşı baş kaldıran, samimi bir Hıristiyan- daha doğrusu, bir protestandır. Ona göre insan varlığını belirleyen, inançtır; inancı rasyoneleştirmek, sadece inancı ortadan kaldırmaktır. Çünkü inancın rasyonel düşünüşle en ufak ortak bir yanı yoktur. İnanç, ne bilgi, ne düşüncedir, o iki somut varlık arasında araçsız bir temastır: Yaradan olan Sen ile yaratık olan Ben arasında! Demek ki inanç, yarattığı yaradana doğru sürükleyen, mantık bakımından saçma, tutkulu bir harektir.

O halde, Kierkegaard'a göre, rasyonel bilgi bizi varlığa götürmez. Fakat o bu kadarla yetinmemekte ve zamanının en büyük rasyonel düşünürü ve sistemcisi olan Hegel'e şiddetle saldırılmaktadır. Hegel ne yapıyor? (diye sormakta ve cevap olarak şöyle demektedir:) Diyalektiğinde Hegel karşıtları uzlaştırdığını öne sürüyor. Bu ne demektir? Bu demektir ki, birbirinin karşısına konmuş iki karşıt bahse konu olunca, bu ikisinin hiç biri mutlak olarak doğru değil, mutlak olarak yanlış

da değildir. Böyle bir şeyin gerçek için değeri ne olabilir? Hiç! Bütün bu diyalektik oyunun, biricik gerçek olan varlık için en ufak bir değeri yoktur. Çünkü varlıkta doğru'nun basamakları, dereceleri yoktur. Varlık, mutlaktır. Onda ancak ya evet ya hayır bahis konusu olabilir.

Kierkegaard'a göre genel olarak mantık ile ona dayanan fizikötesi (métaphysique), idea (fikir'ler arasında rasyonel bağıntılar kurar, bu bağıntılar zaman-dışıdır ve bunların vardığı sonuçlar zorunlu ve evrenseldir. Fakat bütün bunların varlık bakımından hiçbir değeri yoktur ve olamaz. Çünkü varlık, genel bağıntılar kuran değildir. -Kierkegaard'ın ortaya attığı ünlü formüle göre : **Varlık, ayırandır.** -Üstelik varlık olumsal (contingent) dir, yani olmasaydı da olurdu. Oysaki mantık düşünmesi ile ona bağlı olan felsefe geneldirler, yani soyuturlar. Bunlar tek kişiye, bireye ait olan herşeyi bir yana bırakır. -Başka deyimle varlığın asıl değerini teşkil eden ne varsa onu bir yana atarlar. Buraya kadar diyebiliriz ki Kierkegaard'ın düşünüşü felsefe düşmanı ve onun anladığı anlamda «existentialisme», felsefenin düpedüz inkârıdır.

Kierkegaard'a göre varlık somut, bireysel, olumsal ve Tanrı ile doğrudan doğruya temasdır. Böyle olunca da insana felsefe yapmak düşmez. O ancak susmalı, sessiz «mürakabe» ye dalmalı ve kendisini öznel (subjektif) düşünceye vermeli-dir.

3 — Fakat burada, hiç beklenmedik bir dönüm noktasına tanıklık ediyoruz: Kierkegaard soruyor: Öznel düşünce nedir? Cevap: Aristoteles'in yahut Kant'ın kategorileri gibi nesnel (objektif) kategorilere başvurmadan, kendi kendini düşünmek ve var-olanı öznel (subjectif) kategoriler yardımıyla betimlemektir. -Böylece «existentialiste» çaba, var-olanı - her türlü var-olanı - bir takım nesnel kategorilerle betimlemek oluyor. Yani, felsefe düşmanı «existentialiste» in çalışması, gelecekte tanıdığımız felsefeye garip bir şekilde yaklaşıyor! Çünkü var-olanı kategorilerle (bu kategoriler ne biçim olursa olsun) çizilmiş çerçevenin içinde betimlemek, klâsik felsefe çabasına dönmektir. -Ve kategori terimine yapılandırılmış öznel

sıfatı, hiçbir şeyi değiştiremez. Bakınız bu öznel kategoriler. Kierkegaard'da nasıl tanımlanıyor: Herbir insanın bireyliğini yapan somut iralar (karakterler). Burada **herbir insan gibi** iç'em terimi yerine, **bütün insanlar** gibi bir kaplam terimini koyalım, hemen soyutlayıcı sınıflar mantığının içine düşmüş oluyoruz.

4 — Bu öznel kategorilerin birkaçını biraz yakından görelim. İlk, **biriciklik** kategorisi geliyor: Her bir varlık, sözün tam anlamıyla «orijinal» dir, ayırıcı, başka bireylerden büsbütün başkadır. Bu, çok önce Pascal'ın dediği, «insan, yalnız yaşar, yalnız ölür» ün başka şekilde söylenmişidir.

Sonra, **gizlilik** kategorisi gelir. Her varlık biraz, Leibniz'in Monade'ı gibidir (bilindiği gibi, Leibniz'e göre asıl var olan ruhların her biri, öteki ile ilişkisi olmayan bir tek'tir). Var-olanlar arasında doğrudan doğruya temas, bağıntı olamaz. Her birimiz, çevremizdekiler üzerine bir takım bilgiye sahibiz, ama bu bilgi öznel değil neseldir (objectif'tir) yani bu bilginin, «existence» bakımından hiçbir değeri yoktur.

Bundan sonra **seçim** kategorisi gelir. Var-olan belirlenemez; çünkü belirleme, nesnel kafanın, mantık düşüncesinin bir oyunundan başka bir şey değildir. Var-olan demek, hür olan demektir. Hür akt ne demektir? Hür akt bir seçimdir. Kendi varlığını seçmektir. Ve bu seçme, bir düşünceler, zinciri sonucunda değil, bir atlama, existentiel bir atlama-gerçek olmayan hayattan, gerçek hayata sıçrama-ile olur.

Gizlilik kategorisi -diyor Kierkegaard. bizim, var-olanın kendi içine tamamen kapalı olduğunu sanmamıza sebep olabilir. Böyle olunca da Tanrının varlığı gereksiz olur. Fakat durum hiç öyle değildir, çünkü bir **Tanrı Önünde** kategorisi vardır ki, her varlığın, aşırı (transcendant) önünde -yani Tanrının önünde- olduğunu bildirmektedir. Bu kategori de bizi **Günah** kategorisine götürmektedir.

Bu son kategoriye göre var-olan, mutlak kemalli varlığın karşısında sonluluk, olumsuzluk, kemalsizlik duygularını taşır. (Bu, kim ne derse desin, klâsik metafiziğin, ve özellikle Leibniz'in fizikötesi kötülüğü (mal métaphysique'i) dir...

Son olarak «endişe» korku, kuşku (Angst, angoise) kategorisini ele alalım. Bu kategori, bütün ötekileri içine alır. Çünkü var-olan, var-olmadığı için, başka deyimle, biricik, gizli, hür ve Tanrı önünde günahkâr olduğu için, kuşkuludur.

5 — Yukarıda sıraladığımız kategorileri gözden geçirirsek, bunların bütünü var-olanı, özellikle insanı, alıştığımız klâsik anlamda tanımladığını görürüz. O halde bunlar Aristoteles'in kategorileri gibi neseldirler. Şu ayrılıkla ki, öznel hep söz ederler, ama gene de istemeden rasyonel bir irâ (karakter) taşımaktadırlar.

Kierkegaard'ın çıkış noktası, biraz önce gördüğümüz gibi, çağdaşla-

rı tarafından anlaşıldığı anlamdaki sistematik felsefeye karşı yönelttiği çok sert bir saldırı idi. Fakat görüyoruz ki bu kategorilerle, öğretisi belirli bir felsefeye geliştirebilmektedir. Öyle bir felsefe ki, konusu bakımından yeni, ama kuruluşu bakımından zamanının felsefe geleneğine belki farkında olmadan oldukça kuvvetli bağlarla bağlıdır. Bence çok önemli olan bu nokta, «existentialiste» yahut «existentiel» diye vasıflandırılmış olan bütün düşünürlerle damgasını vuracaktır. Fakat bunun daha da kuvvet kazanması için, «existentialisme» nin Husserl'in «Phénoménologie» si ile de bağdaşması gerekecektir.

(Arkası Var)

DOLMAKALEMİNİZİN ÖMRÜNÜ UZATAN EN SAF MÜREKKEP

Skrip

mürekkep alırken bir şişe mürekkep ver demeyiniz bir şişe Skrip isteyiniz

- her marka dolmakalemin daha kolay ve temiz yazmasını sağlar
- tutukluk yapmaz ve derhal kurur
- pıhtılaşmaz ve tortu bırakmaz
- dolmakalemin kauçuk ve madeni aksamına zarar vermez

Türkiye Umumi Müessili **KOÇ TİCARET T.A.Ş.** (Büro Levazımı Şubesi)
Skrip bütün kırtasiyecilerde satılır

(Faal 2474/20)

gelecektir
geçte olsa
bir gün

yokluktan
önceki
mısır

Siz kimsiniz, kimbilir neredesiniz?..
Ölsem bilmediğim gün, tadamadığım uzak..

Siz kimsiniz, kimbilir neredesiniz?..
Gelemeyişin gidemeyeğim gibi

Çiğnenmemiş bir sudur üste
Ellerini bana bırakmayışın ondan

Siz kimsiniz, kimbilir neredesiniz?..
Bir isimdir yalnız dudaklarımda

Sana katdığım ne yaz ne kıy,
Aylardan hiç biri değil

Siz kimsiniz, kimbilir neredesiniz?..
Bir sıcaktır bilinmeyen geliş.

Bir akşam üzeri, gölgesinde sıcaklığı.
Siz kimsiniz, kimbilir neredesiniz?..

YEZDAN

gece
gibi
birşeyler

galiba herşeyim kaybolacak birazdan
yağmur, sıkıntı, rüzgârlar, bir üçken gibi gittikçe
kardeşim ağlıyor, biraz ötede duvar dibinde
bakıp iç çekiyorum
susup ölüyorum
rüzgar, bu gürültüler, bu gece vakti, dayanamıyacağım
gözkapaklarım yanıyor, birisi gelirken adım adım odama
mavi defterimi sakladım, bu iyi biraz korktum
biraz ağlıyorum sıkıntıma, kardeşim de öyle yapıyor
saat biraz sonra en fazla vuruşlar içinde kalacak
bir alışkanlıktan anlıyorum bunu is'emiyerek
demin son rengiydi pijamamın, anlamadınız
derken gecenin yağmuru eriyor sessizliğe
belki de o hiç duymadığım sessizliğe
birazdan her şeyi unutacağım.

Sedet Varlık BERKÖZ

Kuzeye karşı penceredeki kapıdaki
Hasırlarım demeli büyük anne
Beni de aldılar çağla mevsimi ilkbahar oluşu
Kuzeydeki bizim gecekondularımız
Kiremitteki penceredeki kapıdaki

Bir katık ekmeğimiz kursaklarımızda
Sallanırken yokluktan önceki mısır
Toprak çanaklardaki bir heybelerdeki.

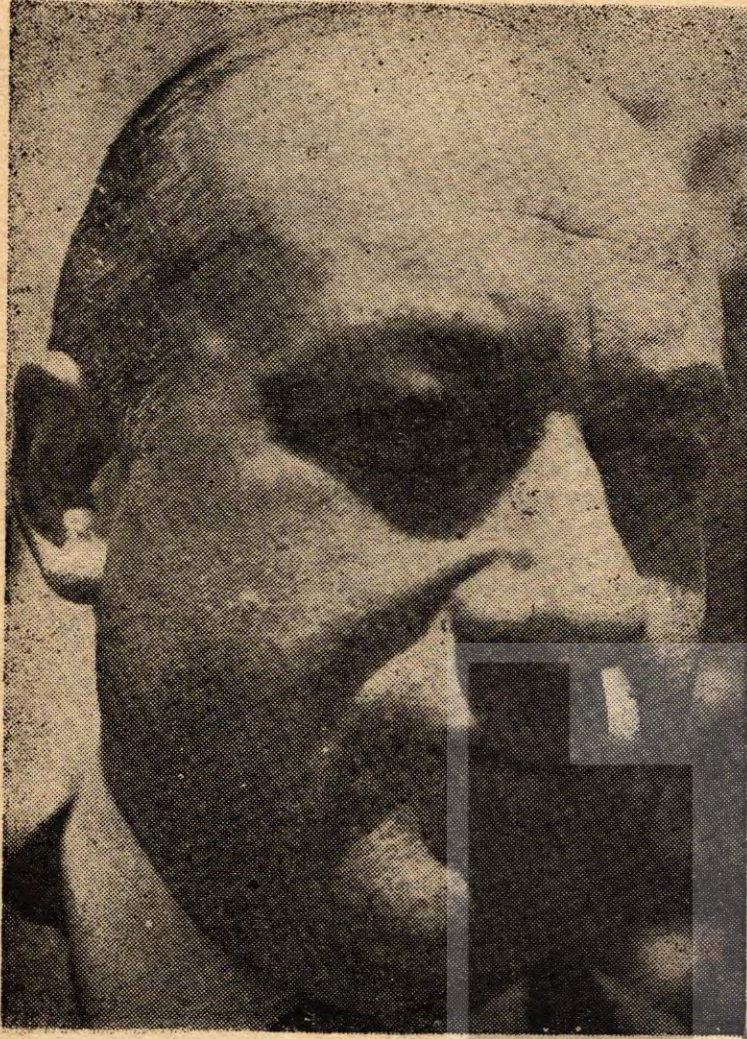
Mutlu AYDIN

sezin

neden bilmem hep seni ben
ellerin ağızımda kalarak
bildim uzaktan bildim yakından
elim-yüzüm bilmem nereden
daha nelerden nelerden daha
kaşlar neden gözler neden
çatılmışlar neden açılmışlar da
oldu mu olanlar bu nasıl böyle
yağmur her sabah değildi
güneşten yanan daha ne
olur muydu yanağı erirdi ya
kırılır mıydı o saksıdamıydı eller
toprak hep saçlar için miydi
gök.yüzü hep mavi kalır mıydı

Toprak incecik adımların çimeni
Toprak sorgusuz bacakların yanında
Korkunca bir tay daha doğursak
Korkunca bir tay daha doğursak
Saçımızı ütülesek kara-kara olsak
Gözümüz kapanmadan olsak
Bilsek ah bilsek şu bitmeden
El-ele gelmeden sevişmek
Ölmeden yaşamak bilsek

Ceyhan CAN

Salâh Birsal'e 5 Soru

TÜSTAV

B

iliyorsunuz ki, sanatımız üzerine, geniş, esaslı incelemeler yapılmış değil. Yapılanlar çok az. Çözümlenmesi gereken pek çok sorun var. Onun için sizinle yapılan bu konuşmayı bir fırsat sayıyoruz.

Şiirimizde en çok üzerinde durulan, sözü edilen son iki kuşak oluyor. Orhan Veli kuşağı ve sonrakiler. Bu dönemde şiirimizde yapılması gereken işler nelerdi, neler yapıldı, yapanlar kimlerdir? Ana hatlarıyla açıklar mısınız?

«İkinci Yeni ile bugün artık Birinci Yeni adı verilen 1940 Kuşağı arasında çok büyük ayrımlar var. İkinci Yeni, 1940 Kuşağı'nın gerçekleştirdiği birtakım olumlu işleri bütünlüğüne ortadan kaldırmaya çaballıyor. 1940 Kuşağı şairaneliğe karşı çıkmıştır. Gerçi şairaneliğe karşı çıkmanın bir anlamı yoktur. Çünkü bu her çağda ancak kötü şairlerle ortalarda görünen bir şeydir. Bunların ise, edebiyat çevrelerinde söz ko-

nuğu edilmesi düşünülmemelidir. Ama Orhan Veli üçlemesi şairaneliğe karşı savaş açmakla, sanatçıları hiç değilse yaptıkları iş üzerinde düşünmeye çağırmışlardır. Bence, asıl önemli olan budur. 1940 kuşağı ile sanat üzerinde düşünen bir takım şairlerin ortaya atıldıklarını görüyoruz. Bu, o yılların şairlerini gerçekçi bir edebiyata uzanmaya da itelemiştir. Hatta kimilerini toplumculuğa da. Nedir, bu şairaneliğe arka dönüş her şairin bilincine vardığı bir şey de değildir. Orhan Veli, Oktay Rifat bile, çocukluk, şairane olmaktan kendilerini kurtaramamışlardır. Gelin görün ki, İkinci Yeni, şiirin sadeleşmesi, sokağa açılması; küçük insanın dertleriyle ilgilenilmesi, toplum sorunlarına el atılması, yaşama şevcinin işlenilmesi, kö'ü işlerin yerilmesi sorunlarına arka dönmektedir. Bu bakımdan İkinci Yeni'nin bu temaları işleyen Birinci Yeni karşılarında gericliği ayaklandırdığı söylenirse hiç şaşmamak gerekir. Ama İkinci Yeni'nin dize yapısını altüst etme-

si; isimleri sıfat, sıfatları isim olarak kullanmasıyla şiir dünyamıza yeni renkler kattığı da bir gerçektir. Bu arada, iki kuşak arasında, bir de Attîlâ İlhan'ın bulunduğu unutulmamalıdır. Sanımca, Attîlâ İlhan, İkinci Yeni'yi etkilemiş şairlerin en başında gelir. Hiç değişse, İkinci Yeni şairlerine, kendilerinden önce yetişmiş şairleri arsızca yadsımayı öğreten o olmuştur.»

2 — Sanatta «muhteva» ve biçim sorunlarında biçimden yana olduğunuzu biliyoruz. Türk Dili'nde yayınlanan Tütünsüz Sigara İçmek adlı yazınızda bunu ne ve nasıl sorunu olarak açıkladınız. Fakat sudan bir «muhteva»nın sağlam bir biçim sağlamasına pek güvenilemez, diyoruz. Bu konudaki düşüncelerinizi açıklayabilir misiniz?

«Ben biçimden yana değil, şiirden yanayım. Her şiir de ancak bir biçime ulaştığı zaman şiir olur. Ondan önce, öz'den değil, gereç'ten (malzeme) lâf açılabilir. Ama o gereç'in de ne olduğunu görmeye ya da anlatmaya pek imkân yoktur. Tıpkı bir heykelde olduğu gibi... Doğrusu şu ki, özden lâf açanlar da, aslında biçimden lâf açmış olurlar. Çünkü, şiire baktığınız zaman, karşınızdaki duran şey sadece biçimdir. Ama bu biçim kelimelerinin sandığı gibi kalıp değildir. Zaten İkinci Yeni şairlerinin bir hatası da buradan gelmektedir. Bunlar 1940 Kuşağı'nın kalıplarına arka dönerken biçime de arka dönmüşler, bu yüzden, bol bol düzyazı kıymaları döşenmişlerdir. Şimdi ilk sözüme döneyim: Biçimden ayırarak öz'den lâf açıyorsak bu o öz'ün bir biçim kazanmış olduğunu ortaya koyar. Başka bir deyişle, ancak biçimi olan bir şeyin varlığı vardır. Yani insan usu, biçimi olmayan şeylerin varlıklarını kavramağa elverişli değildir. Bir elmayı düşünün örneğin. Elmanın özünü, elmadan (elma biçiminden) ayırarak kavrayabilir misiniz?

Başka bir şeyde söyleyeyim : Şiir yazılırken şiiri boyunduruğu altında tutan da gene biçimdir. Buna en güçlü kanıt da şiirin yazılmağa başladığı andaki durumu ile şiirin sona erdiği andaki durumu arasında çokluk büyük ayrılıkların bulunduğuudur.»

3 — Ölçülü ve uyaklı şiirle özgür şiir arasındaki ayırım'ar sizce nelerdir?

«Bu sorunun cevabına az önce dokundum. Ölçülü ve uyaklı şiirle özgür şiir arasında hiçbir ayrılık yoktur. Her ikisi de biçim peşinde koşar. Ama kılıp bakımından, elbette bunların birbirlerine benzedikleri söylenemez. Ölçülü ve uyaklı şiir ya arûz ya da hece kalıplarını kullanır. Yani bu şiirlerin kalıpları çok sınırlıdır. Özgür şiirde ise şair, her şiir için ayrı bir kalıp kullanır. Bu kalıbı da kendi yaratmak zorundadır. Özgür şiirin bu özelliği, çoklarını, bu şiirin kalıpla yazılmayan bir şiir olduğu kanısına vardırıştır. Aslında özgür şiir yersiz bir isimdir.»

4 — E'leştiriyi Ataç'tan sonra sizin etkilediğinizi söylediler. Gerçekten Ataç'a ilk siz karşı çıktınız. Bu etki konusunda ne düşündüğünüzü soralım.

«Allah Allah, ben eleştiri yapmıyorum ki, eleştiriyi etkilemiş olayım. Ama bizde şiir üzerine konuşanlar hep yanlış bilgilerden hareket ediyorlar. Benim yaptığım bu yanlış bilgilere işaret etmektir. Bunun da olumlu bir etki sağladığı düşünülmemelidir. Çünkü işten anlayanlar için bu sözlerin hiçbir önemi yoktur. İşten anlamayanlar ise, bu sözlerden sonra, işten anla-

mamağa gene devam ediyorlar.

Ataç'a ilk karşı çıkanın ben olduğum sorununa gelince, bunun da doğru olduğunu sanmıyorum. Ben Ataç'a hiç karşı çıkmadım. Ama onun kimi düşüncelerine takıldığım oldu. Bu da başka bir şeydir. Nedir, benim Sen Beni Sev adlı kitabımda yer alan diyaloglarda boy gösteren eleştirmen, çocukluk Ataç'ın üstüne yıkıldı. Hatta, Ataç da, sağlığında, bunu kendi üzerine çekmişti. Oysa, benim o tipim bizdeki eleştirmenlerin bir karmasından başka bir şey değildir. O tipin içinde Özdemir Nûku gibi, kıyıda köşede kalmış kimi ıvır zıvır eleştirmenlerin davranışları bile yer almıştır. Ama kıyılara, ya da kilim altlarına bakmaya üşenenler benim o tipimi sadece Ataç'a bağladılar.»

5 — Romanınıza da gelelim biraz. Dört Köşeli Üçgen adlı romanınız çok değişik. Bizde hemen ilk deniyor bu: Düşüncenin roman biçiminde verilmesi diyelim. Bunu açıklamanız epeyce ilgi çekici olacak.

«Evet bu, belki bizde, ilk deniyor. Ama Camus'un Yabancı'sını, Düşüş'ünü (La Chute), Gide'in Kalpazanlar'ını, ya da Huxley'in Yeni Dünya'sını, Cessur Yeni Dünyaya Dönüş'ünü (Brave New World Revisited), George Orwell'in Hayvan Çiftliği'ni, 1984'ünü, H. G. Wells'in Dünya'ar Savaşı'nı okuyanlar bu türlü anlık romanın (en'elektüel roman) Batı'da çokça yaygın olduğunu görmüşlerdir. Doğrusu şu ki, yirminci yüzyıl romanı düşünen adam'ın, bir dünya görüşü olan adamın romanıdır. Çağımız romancısının amacı artık, okurlara hoşça vakit geçirtmek değil, onları düşünmeye çağırmak olmuştur. Şu da var ki, çağımız yazarları, kendilerini toplum dışına itilmiş de görmektedirler. Bunu bizim memleket için daha kuvvetle söyleyebiliriz. Benim Dört Köşeli Üçgen'de ele aldığım tip de bu toplum dışına sürülmüş yazarın ta kendisidir.

Dört Köşeli Üçgen'in değişik bir eser oluşu biraz da gerçeküstüçülüğe (sürrealizm) uzanmasından gelmektedir. Ama ben bu eğilime toplumdan sürülen yazarın durumunu daha iyi anlatabilmek için baş vurdum. Ama gerçeküstüçülüğün karşısına gerçekliği çıkarmayı da savsaklamadım. Bu da romanımın, daha doğrusu, büyük hikâyemin iki sonu olmasına yol açtı: Gerçeküstücü son, gerçekçi son. Nedir, bir eserin iki sonu olması da birçoklarının ayranını kabartmaktadır.»

bu gubbede
kalan

P
aris'de kaldı yüreğim,
Kitap böyle mi okunur,
İnsan böyle mi düşünür,
Resim, heykel böyle mi yapılır,
Haklı, böyle mi haykırır,
İnsan böyle mi sevilir, böyle mi öpülür
Yüreğim kaldı Paris'de!

Fethi GİRAY

Ahmet Celâl'i üniversite öğrenciliğimin eşliğinde, tam da insanın en gururlu bencilikle toplumsal özgeçeriler arasında gidip geldiği çapraşık çelişme yıllarında tanıdım. Bir kuytu Anadolu şehrinde İstanbul'a yeni gelmiştim. Yaban'ın, C.H.P. roman yarışmasında bir oy farkla ikinciliğe düşmesinin konuşulduğu gündü. Kitabı ilk defa o vakit okumuştum.

Onunla aynı yollardan karşıt yönlere geçtiğimizi düşünmüştüm. O, mütareke Sodom-Gomore'sinden Sakarya kıyılarına sığınmıştı. Ben Porsuk dolaylarının bozkır şehrinde düşlerimin ülkesine, üniversite İstanbul'una geliyordum. Bundan ötürü Yaban'ın köyünü hiç yadırgamamıştım. Ahmet Celâl'in yaşadığı çevreyi iyi bildiğimde direniyordum. Porsuk'un bir kolunda, Perli'nin balçığında sözümona çimmiş, komşu köylerde döven gütmüş, tezek toplandığını görmüş, kerpiç evlerde konuk olmuştum. Gençliğimin uzun başlangıcı, şalvar katları içinde kaybolmuş kadın vücutlarının özlemiyle kendi kendime kapanarak geçmişti. Ahmet Celâl'i anladığımı sanıyordum.

Sonra İstanbul... İstanbul'da Anadolu gençliği... İlk yıl, ev yemeklerini, temiz çamaşırları, sıcak odaları, ana-baba ocağını delice özeterek en küçük fırsatları da silya koşturan acemi «bekâr» hayatı. Sonraları, tarhana çorbasının, yer yatağının, lise arkadaşlarına rozet gösterişinin aranmadığı, ders ve sınav bahaneleriyle uzun tatillerde bile tadından vazgeçilmeyen büyük şehir başboşlukları. Parlak, seçkin kelimelerle böbürlenilen söylev idealizmi. Ahmet Celâl'i karamsarlıkla, olumsuzlukla suçladığımız; kendi kuşağımıza özgü sandığımız iyimser bir inançla yurt sorunlarını koridor sohbetlerinde kolayca çözüverdiğimiz, Kurtuluş Savaşının yalnız zafer edebiyatıyla beslediğimiz delikanlılık yılları. Artık Ahmet Celâl'e katılmıyordum.

Sonra gene Anadolu... İrili ufaklı kasabalarda memurluklar. İstanbul anılarının depreştirdiği

iç sıkıntılarına kahve gevezeliklerini, hafif kitapları, meyhane gecelerini, iskambil oyunlarını yoldaş ettiğimiz savurgan günler. Kendimizde hiç kabahat aramadan; boşluğumuza, tembelliğimize binlerce haklı özür bularak avunduğumuz, yakındığımız yıllar. Ahmet Celâl'e hak veriyordum.

Şimdi... Kolu kanadı kırılmış Köy Enstitüleri deneyinden, on beş bin yedek subay adayının angarya öğretmenliğinden çareler umup Bizim Köy'ü, Bereketli Toprakları, Sağırdere - Körduman'ı, Yılanların Öcünü, Ortadirek'i... okuduktan sonra, yeniden Ahmet Celâl'i düşünüyorum.

Önceleri Yakup Kadri'nin aydın örneği olarak Ahmet Celâl'i, yanlış seçtiğini sanmıştım. Anadolu bozkırında bir savaş deneyine sokmak için Ferit Celâl Paşa'nın mahdumuna ne lüzum vardı? Onu dengesizliği, karamsarlığı, bize gerçeksiz görünen ütopyik davranışları hep bu imparatorluk başkentinin konak çocuğu olduğundan ileri gelmiyor muydu? Yerine Anadolu'dan yetişmiş, memleketinin koşulları içinde pişmiş, öğrenimini tamamladıktan sonra yeni bir bilinçle doğduğu topraklara dönmüş bir gerçekçi aydın alınamaz mıydı?

Bu kanıda aldandığımı çabuk anladım. Doğdukları toprağa dönüp yerleşen nice doktor, avukat, öğretmen, mühendis, çiftlik sahibi, tanıdım. En çabuk kaybolanlar onlardı. Çevreleriyle hiç dalaşmadan, okullarda öğrendiklerini hemen unutup rahata varan, babalarından daha ileri olmayı gereksiz sayan hep onlardı. Ya hepimizden duygusuz bir vurdumduymazlık içinde yavaşlamışlardı; ya da çok dar bir hemşerilik gayretiyle verimsiz çalışmalar içindeydiler. Yakup Kadri'nin hakkı vardı. Kahramanını, en kestirme oportünizme sapıveren, yarı okumuş, ufuksuz, kalender, pratik zekâlı kasaba kodamanlarından alamazdı. O zaman «Yaban»ın sorunu olmazdı. Romantik de olsa büyük kavramları düşünmeğe alışmış, duygusal coşkunluklar içinde saf bir yurtsever -Çanak-kale'de şehit olmamış bir Hakkı Celis'i. toplumsal kaygıları olan

bir meşrutiyet aydınına seçti. Şimdi artık Ahmet Celâl'in konak eğitimini, İstanbulluluğunu, romantik ülkücülüğünü, saf niyetlerini yadırgamıyorum. Namık Kemal'den Tevfik Fikret'e, Halit Ziya'dan Sait Faik'e Nurullah Ataç'dan Sabahattin Eyuboğlu'na Ziya Gökalp'den Atatürk'e kadar bize ışık getiren bütün Türk aydınlarının aynı çıkış noktasında birleştiklerini biliyorum. Bodrum kal'abendlüğünden bir Halikarnas Balıkcısı yaraftan da Oxford'u bitirmiş bir paşazade olmadı mı?

Yaban'ın birçok sayfalarında görünen Ahmet Celâl'in kitaplarından kopmamış kültürünü, ukalâca bir gösteriş saymakta yanılmışım. Oysa bunlar, Ahmet Celâl'in yalnız kaderinin, çevresinde bir

Rauf MUTLUAY

AHMET

tek yoldaş bulamayan nasipsiz aydınlığının zorunlu anlatılarıydı. Öğrenim sırasında değil de sonradan kendi çabasıyla yetişmek bizim ülkemizin özel bir durumu. Biz birçok gerçekleri Batı'dan pek geç öğreniyorduk. Ahmet Celâl anı defterinde bütün olaylara ve kişilere sanatın ve edebiyatın ardından bakıyordu. Oscar Wilde ne demişti: «Ressamlar Taymis üzerinde sis yaptıkları gündün beri Taymis üzerinde sis vardır. Aşağıda gösterdiğim örnekler, sanatsız bir ortamda kendi kendisiyle yalnız kalan insanın, kendisini anlatabilmek için başvurduğu tabii bir yol gibi görünüyor bana: Sabahlara kadar okur; Dante'nin Beatrice'ini, Petrarka'nın Leonora'sını, Romeon'un Juliet'ini arar (17). Köyün bir Hitit harabesi gibi görüldüğü (6), Cennet'in Homeros devrindeki kızlar

gibi bağırdığını (41), İncil'de bahsi geçen Samire'li kadına benzediğini (43), Süleyman'ın muti, kılıbık ve filozof haliyle bir Keloğlan, bir Nasrettin Hoca tipinde (42), komşu köyün kavaklığında dolaşıp Emine'yi ararken Dulcine'esine giden Don Kişot'un eşi olduğunu (49), cephe gerisinin bir Shakespeare, bir Racine tragedyasının kulislerine benzediğini (63), Dede Korkut hikâyelerindeki gibi böğür böğür ağlamak istediğini (70), bozkır yelleri estiği zaman Dostoyevski'nin kişilerine döndüğünü (73), Paillasse operasındaki aldatılmış adam gibi hicrîkırklarla güldüğünü (88), ıssız, engin Anadolu yaylasında bir ikinci Robenson olduğunu

Ahmet Celâl'i kendi çağı, kendi çevresi, kendi koşulları içinde düşünüyorum. Onun, II. Abdülhamit devrinin suskun, umutsuz, inancsız kuşağının bir devamı olduğunu biliyorum. Onlar, savaşmadıkları gerçekten kaçmak, hiç olmazsa düşlerinde yarattıkları «O Belde» lere sığınmak eğiliminden sonra II. Meşrutiyetin çöküşüyle bir süre avunmuş, «Turan» lar, «Yeni Turan» lar, «Yeni Hayat» lar kurmuşlardı. Bütün bunlara karşın Cumhuriyet, ne uzak bir ihtimaldi. Birinci Dünya savaşı; imparatorluğun da, Turan hayallerinin de, Osmanlılığın da, İslâm bütünlüğünün de mezarı oldu. Halûk gerçekten bize veda etti. Asım, o kadar özen-

Anadolu bozkırıydı. Ahmet Celâl'in gerçeği bunun için acıdır. Hayalî memleket edebiyatından sonra Yaban'ın «çölde feryat» 1, yalnız kendi kaynaklarıyla kurulacak olan, Batı'dan kopmuş Anadolu Türkiye'sinin sancısından doğuyor.

Ahmet Celâl tam bir çıkmazdadır. İşgal İstanbulunda barınamayacak, Anadolu'nun döğüşen umduna katılamıyacaktır. Kitapları, kerpiç duvarlara astığı resimleri, üç beş kuruş parası, bırakmadığı alışkanlıkları, savaş yığınlığı, kopuk koluyla yalnız ve yabancıdır. Atlatılmış tehlikelerden sonra salık vermek kolaydır. Niçin Kurtuluş Savaşının hiç olmazsa cephe gerisinde görev almadığını soramayız. Bunun iki nedeni var: Biri Ahmet Celâl'in Porsuk kıyılarına tam bir umutsuzlukla gelişi: «Daha otuz beşine basmadan herşeyin bittiğini, işin tamam olduğunu; aşkın, arzunun, ümit ve ihtirasın artık bir daha uyanmamak üzere sönüp gittiğini kendi kendimize itiraf etmek; kendi kendimize bütün saadet ve muvafakiyet kapılarının kapandığını söylemek ve gelip burada bir ağaç gibi yavaş yavaş kurumağa mahkûm olmak.» (14) İkincisi Kurtuluş Savaşının kendisinin umutsuz oluşu. Yıllar sonra Mustafa Kemal, Falih Rıfkı'ya, Kuvay-i

CELÂL

«Bende Yaşayanlar» adlı bir yazı dizisine başlıyorum: Romanlarda, hikâyelerde, oyunlarda tanıyıp unutamadığım, etkilerini duyduğum; çilelerini, kaderlerini düşünüp hayatlarını içimde sürdüğüm edebiyat yaratıkları. Bacon'ın, «Okuma, tabiatı tamamlar.» Sözü nü biraz da bu anlamda, kendi kişiliğimizin oluşumunda kitap kahramanlarının payını düşünerek yorumlayamaz mıyız?

(89), odasında Sokrat'ın bir büstü bulunduğunu (92), siğirtmacı Hasan'ın yüzünün eski Flamanca ressamlarının çizmekten hoşlandıkları portrelerin rikkatinden birşeyler sakladığını, (93), Hamlet gibi başladığını, Hamlet gibi bitireceğini (110), Emine'nin babasının Odiseus'dan daha bahtsız olduğunu (113), işgal günlerinde lâmbasını söndürünce D'Annunzio'nun Nocturno'yu yazdığı gibi karanlıkta el yordamıyla defterini doldurduğunu, Emine'nin son ilgisinin çarşıdaki İsa'nın ayağı dibinde ağlayan Magdalla'lı Merem'in gözyaşları kıymetinde sayılabileceğini... söyler. Şimdi artık bunlara sinirlenmiyorum. En yoğun ruh hallerinde bazan herşeyi tek bir mısra anlatır. Bütün bu benzetişleri Ahmet Celâl'in şiir den yoksun yalnızlığına başlıyorum.

diği batıya «medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar» dedi. Ahmet Celâl işte bu yenik ordunun yaralı bozgun askeriydi. En canlı izlenimleri savaş cephelelerine ve işgal acılarına aitti. Yaban'ın ilk sayfası, İstiklâl Marşı'ndaki «hayâsızca akın» ın tasviriyle başlar: «Gördüm, gördüm. Medeni insanların hepsi benim önümde bir geçit alayı yaptılar. Racine'lerin, Voltaire'lerin Fransızları; Bacon'ların Shakespeare'lerin İngilizleri, hünerli İta'yalılar... hepsi kendilerine mahsus kılıkları, kıyafetleri, renkleri, konuşma ve gülmeleriyle benim önümden geçtiler. Ne terbiye görmemiş, ne galiz, ne iğrenç, ne cirkin bir goril sürüsü.» (1) Yüzyıllarca fuhhat yapmış imparatorluk Osmanlısının yerine ilk defa olarak öz yurdunu savunma zorluğuna düşen Türk geçiyordu. Eldeki son koz

Milliyeye vaktinde katılmayanları niçin başlıadığını anlatacak: «İnanmıyanlar da inananlar kadar haklı idiler. Ben Erzurum'dan İzmir'e sağ elimde tabanca, sol elimde sehpa öyle geldim.» diyecek. (Çankaya, 1, 111)

Ahmet Celâl'e en çok Emine'ye ulaşamadığı için acıyorum. Muhammed'e ilk defa Hatice inandı. Nice okumuşların kendi evlerinde arkadaşsız bir öksüzlüğü yaşadığını düşünüyorum. Tıpkı böyle değilse bile başka başka şekillerde hangi aydın Türk kuşağı daha behtli bir kadere ulaştı. Çevrelerindeki döğüşde Salih Ağalara, Seyh Yusuf'lara yenilenlerin yanısıra da ileri düşüncelerin savaşına atılmağa güç bulamayanlar. Ne dersek diyelim, bugün bile hepimiz, bozkırda birer Ahmet Celâl'iz.

yeni yağmurlar geliyor

Yazmamalıydım bu yazıyı, bir koca günümü bu yazıya ayırmamalıydım; oturup, öyküye öykü, romansa roman, oyunsa oyunuma birkaç sayfa daha eklemeliydim. Kitap okumalıydım. Bu yağmur sonu güneşinde bir yerlere gitmeliydim, hiç bilmediğim ara sokaklara girip çıkmalıydım, kent dışlarına doğru, kırlıklara doğru açılmalıydım -ne güzeldir oralar şimdi bu yağmurdan sonra bastırılveren güneşle, ansızın parklardan birine gidip bir tahta sıraya oturmalıydım, hem hiçbir şey düşünmeden, Necati Cumalı'nın Dost'ta çıkan son yazısını bile düşünmeden, oturmalıydım ya da başka şeyler yapmalıydım da yazmamalıydım bu yazıyı; koca bir günümü bu yazıya ayırmamalıydım. Evet evet, bir günümü a'acık bu yazı; kolay yazamam, biliyorum bunu; söyle oturup da bir çırpıda döktüremem düşüncelerimi kâğıt üzerine. Yapanlar varmış bunu ya, ben yapamıyorum. Hele dil, sırasında, öylesine duvar gibi aşılmaz bir şey oluyor ki, yazdıklarım yazmak istediklerim birbirini tutmayiveriyor; o zaman yazılı kâğıtların yırtılışı işte. Bu engeli aşmak bir savaşla oluyor. Yok yok, dilim, yazı dilim, gerçekten, pek iyi değildir öyle; ama boyuna da türkçemi geliştirmeye uğraşıyorum, boyuna ana-dilimi öğrenmiye çalışıyorum; hergün, yenibaştan başlıyorum. Bu çaba da çocukça bir sevinç veriyor bana. Yazı yazma sevinçlerim bile bu çabadan geliyor çoğu kez. Hoş, bizde kimin dili, kimin türkçesi çok iyi ki? Kaç kişi sayabiliriz, bu yolda gerçekten gücüne inandığımız adına saygı duyduğumuz kaç kişi sayabiliriz? Bu da avuntu olmuyor.

Necati Cumalı, *Odalarda* adlı romanını okumuş. Kitabını okuyacağı hiç gelmezdi aklıma. Ne bileyim, onu da, onun gibileri de büyütmüşüzdür çocuk kafamızda, iyi de yapmışızdır. Hani Namık Kemal'in Şiirleri'nin, Ziya Paşa'nın göklere çıkarılarak anlatıldığı o öğrencilik günlerinde Necati Cumalı'ları da kendi çocuk gözlerimizde büyütme, önemli hem de çok çok önemli bir çabaydı bizim için. Evet, o günlerde ilk onları tanımış sevmiş, kendimize en çok onları

yakın bu'muş, onlara öykünmüşüzdür; böyle başlamışızdır, böyle girişmişizdir. Sonradan, günler geçtikçe önemlerini yitirmişlerdir gözümüzde; ya yazdıklarını okuyarak tüketmişizdir onları, nasıl gerilediklerini, nasıl yerlerinde saydıklarını, nasıl birer doğulu oluverdiklerini görmüşüzdür ya da artık okunmalarına pek gerek kalmadığı kanısına varıp kitaplığımızın bir köşesine saklamışızdır kitaplarını. Böyle bu.

Romanımı okuyuşu önemli Necati Cumalı'nın; okuduktan sonra da oturup, üşenmeden bir yazı yazmış olması önemli, benim hakkında. Necati Cumalı bir kitabı okusun da bir yazı döşensin o kitap üzerine; görülmüş şey mi? Yazmış işte. Sevindim. Şiirlerini, eski şiirlerini sevdiğim bir ozan olduğu için sevindim. Bakın, öyküleriyle hiçbir zaman saygı duymamışımdır ona. Doğru bu. Romanını ise okuyamadım; nasıl olduğunu bilmiyorum. Daha doğrusu içim çekmediğinden, öykülerinden edindiğim o yığıyla okuyamadım romanını. Ataç'a bile bu yüzden içerlemiştim: Salt Faik Armağanı'nın yargıcalar kurulundaydı Ataç; oyunu da Necati Cumalı'nın öykülerine vermişti de, onun da artık eskimiye başladığını görüp üzünce kapılmıştım. (Ataç, şiirlerini çok severdi Necati Cumalı'nın; bunu yazılarında sık sık açıklardı; bir tutkusu vardı ona; ola ki bu yüzden oyunu ona vermiştir.) Evet, içerlemiştim Ataç'a biraz. Bunu, sonradan bir yazımda da belirtmiştim. Necati Cumalı, işte bu yazıya kızmış, böyle bir yazı döşenmiş bana. Yani, önce kızmış, sonra oturup kitabımı okumuş, daha sonra da... Kızgınlıkla yazımı yazılır? Yazılsa bile yazı olur mu o? (Bir başka yazar da, son günlerde, yine böyle bir kızgınlık sonucu, yazısında bana sövecek kadar işi ileriye götürmüştü. Şiir'in yo'unu kesenlerden söz ediyordu da, birden, kendini kızgınlığa kaptırıp, benim bir yazımdan aldığı tümceyi irdeliyerek bana da «kuşbevinli» damgasını yapıtıvermişti. O yazıyı okurken önce kızmıştım; ama o kızgınlık içinde, oturup bir karşılık da beni vermiye kalkışsaydım, «Fırâz-ı zirve-i Sinâ-yı kahra yükselerek, oradan, oradan» ben de düşmüş olmaz mıydım, «Cevf-i ye's-âşinâ-yı hus'âna»? Karşılık vermedim o yazar. İyi de yaptım. Gittim konuştum kendisiyle.) Bu yazıyı da yazmamalıydım. Duramadım işte. Kızgın değilim de ondan, Gerçekten kızgın değil miyim?

Necati Cumalı, Dost dergisinde yayımlanan (1) «Yenilik Adına» adlı yazısına, romanının ilk tümcesini alarak girmiş, uzun uzun incelemiş o tümceyi, bir yığın da dil yanlışı bulup çıkarmış. Sonra da başka örnekler vermiş kitabımdan, altlarına da doğrularını yazmış; yazısının en tatlı, en eğlenceli yerleri de buraları. Şimdi burada o yanlışı diye gösterilen tümce'erin doğruğunu savunacak değilim; Necati Cumalı kadar türkçe bilmem ben. Aslında o da pek bilmiyor türkçeyi; bana öyle geldi; bunu, yazısından çıkardım. İşte şu tümceyi o yazısından aldım: «Annesinin ölümünden birkaç gün sonra kadın, kendisini evden çıkarıyor o günlerde kahvede tanıdığı, durmadan tırnaklarını yiyen biri, onun kendi kiracı oturduğu evin bir başka odasına yerleştiriyor.» Necati Cumalı'nın yöntemiy'e bu tümceyi biraz biraz irdeliyecek olursak şunları söyleyebiliriz: Kimin annesinin ölümünden sonra? Kadının mı? Adamın mı? «... kadın, kendisini evden çıkarıyor...» Kadın, ken-

disini mi, yoksa adamı mı evden çıkarıyor? ...o günler-de...» nereye bağlı? O kişinin evden çıkarılışına mı? Yoksa, kahvede tanıştığı'na mı? Hele tümcenin şurası, içinden çıkılır gibi değil: «... onun kendi kiracı oturduğu evin bir başka odasına... İş, dil çatışması durumuna sokmamak için örnekleri çoğaltmıyorum; ama romanımdan çıkarabildiği, yanlış diye gösterdiği o tümcelerimi, fiansızcadan yapılmış kötü çevirilere benzeten Necati Cumalı'nın, hiç olmazsa, bir öğretmene yakışır bir dil ustalığına da erişmiş olması gerekirdi. Yine de bu çabası yormuş onu. Kitapta yanlış tümceleri bulmak için oldukça yorulmuş olduğunu sanıyorum. Sorsaydı bana gösterirdim kitabımdaki yanlış tümceleri İşte bir tanesini göstereyim: «Annemin yataklarda dönüşü, kıvranışı, ölüşü, yıkılışı, yağmurlu çamurlu bir günde gömülüştü...» (S : 92) Dizgininin yıkılışı olarak dizdiği bu sözcüğün doğrusu yikanısı olacaktı. Sorsaydı söyledim bunları; sormadı, yordu kendini. Bu da böyle.

Necati Cumalı, dil yanlışlarını gösterdikten sonra başlıyor Odalarda'nın konusunu anlatmaya. Bir romanın konusu niye anlatılır? Anlamam. Ama çok yapılan bir şey bu, değil mi? Lisede bile az mı yaptık? Ben bile Mai ve Siyah'ın özetini bir yerden bulup yazıvermişim de, öğretmen kitabı baştan sona okuduğumu sanıp sekiz numarayı verivermişti bana. Necati Cumalı da bu alışkanlığın dışına çıkmıyor. Dil öğretmeni ne de olsa. Tam bir öğretmen gibi, oturup bir romanın konusunu da özetlemenin gerekli bir çaba olduğuna inanıyor. Odalarda'yı bitirdiğim sıralardaydı; Biri bana romanımın konusunu sormuştu da, anlatamamıştım. Romanımın dışında ayrıca, bir de böyle romanımın konusu diye bir şey olabileceğini hiç getirmemişim aklıma, ilk o zaman düşünmüştüm de çıkamamıştım için içinden. Yazmaya başlamadan önce ilk bir kaba konusu vardı ama, yazdığım roman, hele bittikten, tamamlandıktan sonra o konuyla nasıl olurdu da anlatılabilirdi? O zaman şu soruyu kendime soracak olsam, nasıl bir karşılık bulabilirdim: «Niye yazdım bu romanı öyleyse?» Bu soruyu Necati Cumalı'ya da sorabilirim, ama onun vereceği karşılığı da şimdiden keşimliyebilirim; yüzüm kızarıyor. Evet, o dostuma anlatamamıştım romanımın konusunu. Kitap yayımlandıktan sonra biri çıkıp, yazdığı bir eleştiride, uzun uzun romanımı özetleyivermişti de, ben de Odalarda'nın konusunu öğrenebilmişim. Yine de o konuyla romanım arasında hiçbir ilgi bulmadığımı söylemeliyim burada. Necati Cumalı iyi bir özetçi de değil; şimdiye dek yapılan özetlerin en kötüsünü yapmışç kısıcak bir konu çıkarmış ortaya. Konuyu anlattıktan sonra şu soruyu soruyor yazar: «Yazarın nedir bu konuyla anlatmak istediği?» Bana sorsaydı bu soruyu «Hiç» diye karşılık verirdim. Çünkü, konuyla bir şey anlatmayı düşünmemişim. Öyle olsaydı, yapacağım iş de kolaylaşmış olurdu: Odalarda'yı yazmayıverirdim, olur biterdi; birkaç tane de olay uydu-ur eşe, dosta anlatırdım sırası gelince. Oysa ben, romanla anlatmaya çalışmıştım söylemek istediklerimi. Bu yüzden de Necati Cumalı'nın roman anlayışını özetleyen konu denilen o soyut kavram, romanın ötesinde kalmıştı. Bir romanı değerlendirmeye kalkarken, böyle bir soru sormak, bence, o romanda çizilen herhangi bir kişinin konusunu sor-

mak kadar çocukcadır; roman dışı bir sorudur. Roman yazmanın masal anlatmaktan apayrı bir şey olduğunu artık bu yaşa gelmiş bir Necati Cumalı'nın bilmesi gerekirdi.

Romanımdaki olay bir kasabada geçiyormuş. Romanın başkışisi de bir dairede çalışıyormuş. Soruyor Necati Cumalı: «... Bu daire ne dairesidir? Mal Müdür-lüğü mü? Özel Saymanlık mı?» Evet evet, yazmamalıydım bu yazıyı. Ama güneş yine yok oldu, yine yağmur öncesi bir karanlık çöktü camlara, yine bulanık bulutlar indi bacalara, sararmış ağaçlara; istesem de çıkıp gidemezdim bir yerlere.

Söz yine dönüp dolaşıp etki'ye geldi. Necati Cumalı, birçok yazarın etkisini bulmuş bende; şöyle söylüyor: «Camus'den, Dostoyevski'den, Duhamel'den, Sait Faik'ten, Özcan Ergüder'den Attilâ İlhan'dan okuduklarından aklında kalanları birbirine karıştırmayı yenilik sanıyor.» Sayılan bu adları biraz çok buldum ben. Niye kendi adını da saymamış bu arada, anlıyamadım.

Yine de iyi adlar, çok çok saygı duyduğum adlar var bunların arasında. Kendime iyi ustalar seçmişim yine de. Aferin bana. Açmışım kendimi birtakım etkilere öyleyse; demek yapmışım bu işi. Gerçekten aferin. Ya usta diye Necati Cumalı'yı ya da onun benzerlerinden herhangi birini seçseydim, nice olurdu benim durumum?

Çok doğru; yazar açmalı kendini etkilere, bu konuda bu kadar bağnaz, bu kadar korkak olmamalı. Bakın Necati Cumalı'da bir etki görebiliyor muyuz? Var mı onda bir usta yazarın etkisi? Yok. Ben göremedim şimdiye kadar okuduğum yazılarında, bir etki göremedim. Onun yazılarını sevmeyişim, onun yazılarında bir kişilik bulmayışım, bulamayışım da bu yüzden değil mi? Bu korkaklık da kişilik yoksunluğundan geliyor mu biraz da?

Evet evet, yazmamalıydım bu yazıyı. Gidip ey sahibim kadınla, o yaşlı kadınla karşılıklı oturup konuşsaydım; eski bir mukavva şeker kutusunun içinde sakladığı, yanları yırtık, sararmış fotoğrafları gösterseydi yine bana, baksaydım, anlatsaydı ya da park'ardan birine gidip bir tahta sıraya otursaydım da, bir zaman, boyaları dökülmüş tahta sıraları, boş havuzun dibinde biriken soğumuş çamurları, yerdeki ıslak kara çakılları gözleseydim.

Ama güneş yok artık. Yağmur geliyor. Yeni yağmurlar geliyor Necati Cumalı.

DÜZELTME :

Necati Cumalı'dan aldığımız bir mektupta, geçen sayımızda çıkan «Yenilik Adına» adlı yazısında bulunan dakti'lo ve dizgi yanlışlarını bildiriyor. Özür dileyerek düzeltiriz.

3. Sayfa 2. Sütünde :

«Eski bir mukavva şeker kutusu içinde» S. 1. Satır 16)

Doğrusu :

«Eski mukavva bir şeker kutusu içinde»

4. Sayfa 1. sütünde :

«Başka bir odasına,» sözü, «bir başka odasına» olarak dizilmiştir.

4. Sayfa 2. sütun. 3. paragraftaki:

«İçinde» «İçinden» olacaktır.

Desen : Yüksel ASLAN

Orhan DURU

NOTER'DE

TUSTAY

Notere gittim çıkarmak için bir vekâletname. Hiç de karışması gerekmezken dedi ki bir yazıcı or'dan: «Git getir kardeşim iki fotoğraf, iki de şahit.» Dedim: «Yok hiç fotoğraf yanımda, şahit dersiniz, kimse şahit olmaz bana, ne de ben kimseye.»

Bu kez birçok kişi birden, noterliği dolduran, dediler:

«Olmaz öyle şey. Getirmeniz gerekli, bir düzen içinde yaşamak istiyorsanız ve vermek istiyorsanız bu vekâletnameyi kime istiyorsanız ona!»

«Sizin gibi insan azmanlarının ne işi var dünyada» dedim ben de karışık olarak. «Hep engeller çıkarırsınız insanın karşısına. Gidin de kendi suratlarınızın resmini çektin belediyenin yanındaki arsada. İyi fotoğrafçılar var orada. Vesikacılar var orada. Vesikalık fotoğraf çeken bir takım moruklar. Son günlerde işler de iyi gitmiyor her zamanki gibi. Zaten düzeldiğini hiç görmedik hayatta. Çocukluğumuzda da işler bozuk gidiyordu, gene de. İşler bozuk kökünden herhalde. Taa kökünden en ince uçları bile çürümüş işlerin belki de. Ama kaçmadan yü-

zündeki bu hatlar, bu ekşimiş suratlar. Koyun fotoğraf kutularının içindeki eczalı kâğıtlara onları. Sonra da büyütüp astırın duvarlara musmula suratlarınızı.»

Kâtiplerden bir —yataktan yeni kalkmış gibi şişti yüzü— bağıraarak: «Ceplerimiz dolu bizim albümlerle ve evlerimiz fotoğraflarla, git sen de iki tanecik fotoğraf çektir, getir biz de yapalım işini bitsin, gitsin.» dedi.

«Başka alay edecek adam bulamadın galiba.» dedim. «N'oluyor sana? Şimdi adam mı oldun başımıza. Yap işte şurdan vekâletnamemi, vereyim kömür beyannamesini.»

Bu sözlerim üzerine birdenbire ayaklandılar, devirerek uçar gibi parmaklarını gezdirerek yarıklarını yazı makinalarını, önlerinde duran ve çarparak fazla hoplama yüzünden başlarını tavandaki kirişe, saldırdılar üzerime. Hep bir ağızdan bağıryorlardı: «Çektirmezsen bir fotoğraf, alırsın hava, iben ağa!»

Kara önlük giymiş bir takım kadınlar da saldırdılar üzerime. Şöyle bağıryorlardı onlar daha çok: «Bıktık artık sizden. Utanma, arlanma denen şey kalmamış. Gelmiş kazık gibi dikilmiş başımıza. Vır vır vır vır. Biraz olsun dinlenemeyecek miyiz? İstemiyoruz artık çalışmak. Sersem kafalı terbiyesiz. Aaa kardeş bu erkekler de hepsi birbirine benzer, geçen gün bizim komşu Şaziyanım kocasından bir başörtü istemiş, kocası başörtü almağa çıkmış çarşıya. Sonra dayanamayıp oturmuş. Yeşil Kıbrıs meyhanesine, içmiş iki şişe şarap. N'apsın kadıncağыз? Efendim bunlara para filân vermiyeceksin. Cepleri gördü mü para, çılgınlar gibi harcarlar, düşünmezler arkalarında bekleyen mi varmış, hanım başörtü mü istiyormuş, ne umurlarında.»

Üstüme saldıran kadınlardan birine «Canım onunla bunun ne ilgisi var» diyecek oldum. «Bunun'a onun ne ilgisi varsa var» diye bağıraarak vurmaz mı ayağındaki terlikle başıma, cadaloz.

Bağıraarak, noter beyin oturduğu odanın kapısından daldım içeri. Arkamdan da kâtipler ilikleterek önlerindeki dükkânları, girdiler içeri. «Ne var?» dedi noter bana. İçeri girerken gözlerini uğusturuyordu.

«Siz ki» dedim. «Bu şehrin ileri gelen noterlerindensiniz. Yapın artık bir numara da şu fotoğraf çek-

tirmek işinden caysınlar bunlar.»

«Canınızı sıkmayın» dedi noter bey. Oturttu beni bir koltuğa. İyice yumuşaktı koltuk ve gömülüyordu insanın gerisi derinlere doğru.

Çıktılar kâtipler dışarı. Kaldık mı noterle yalnız. Utanarak çabuk çabuk kendi sıkıntılarımı başladım anlatmağa. Çıkarmak istiyordum bir arkadaşşıma bir vekâletname. Gidemi-yordum İstanbul'a onun için. Çıkarmak istiyordum bu nesneyi. Oysa engel oluyorlardı bu adamlar bana. Fotoğraf, fotoğraf. Ne yapacaklar fotoğraflarını. Sonra geniş konulara atlanıldı. Havadan sudan, hükümetten açıldı. Oradan son günlerdeki durgunluğa geçildi. Başladı uyuklamağa noter bey, derhal. İyice uyukluyordu, belki de uyuyordu ama getirdikleri zaman orası burası pullu, mürekkepli, pis bir kâğıt, hemen çekip tabanca çeker gibi dolmakalemini basıyordu kral gibi imzasını, kuyruklu, sonra başlıyordu gene uyuklamağa.

Söz arasında başladım ona anlatmağa, kapının yanında oturan kızı çok seviyordum eskiden beni, çilinginler gibi. Ama biliyorsunuz bizim gibi insanların evlenmesi ne kadar güçtür. Öyle değil mi? Hayır, öyle değil! İstersen kız seni seviyorsa, senin elinde avucunda para bulunması gerekmez/ Alırsın kızı/ Kaçırırsın istersen/ Babasıyla anası başlarlar aramağa kızı/ Bu arada vermezsin kızı babasıyla anasına/ Yatarsın üstüne kızın/ Paralar ise gelir başka yenden/ Tanrı verir herkesin şeyini/ Bulur bir kolayımı/ N'olacak kız babaları çok yaşasın/

Burada aldı noter sözü, uyuklar gibi dururken birden gözlerini açarak. Neresini beğeniyorsun o kızın? Bulamadın mı başka kız? Katır gibi bir şey/ Kalm, kütük gibi bacakları/ Bırak o kız yaramaz sana/ Sevgi dinlemez engel/ Ama gel sen noter baba'nın/ der'ler ama/ çıkma sözünden/

Sözü aldım ben yeniden. Dedim: Noel baba mısın noter baba mısın. Her ne bok'san/ Karışma sen/ Güzel kızlarla/ sevgi işlerime/ Anladın mı/ Çevirdiğim işlere/

Koltuk çok yumuşaktı. Hava da sıcaktı doğrusunu sövliyeyim. Başladım uyuklamağa sinek vızıltıları arasında. Noter arada sırada uyanıyordu herha'de ama benim uyandığımı hiç sanmıyorum o bakanlıktan

onaylı demirbaş numaralı noterlik koltukları üzerinde. Hem niye uyanıyım. ki gecedir uyuyamamıştım. Hap alıyordum uyumak için. Uyudum ve bir düş gördüm:

Düşümde bir noterlikten içeri giriyordum. Sağa sola bakınıyordum. Fakat kimse ilgilenmiyordu benimle. Sonra bir tahta sıranın arkasında oturmuş, şiş yüzlü bir adama yaklaşıyordum. Adam yaklaştıkça daha şişman ve daha şiş gözüküyordu gözüme. O adama soruyordum. «Bir vekâletname çıkarmak istiyorum.»

«Kime çıkaracaksınız?» diye soruyordu. «Kendime» diyordum. «Kendime bir vekâletname çıkarıp gönderdiğim onu İstanbula.»

Şiş yüzlü adam kıpırdamadım yerinden, bir yandan ellerindeki pulları bir ıslak süngere sürüp ivedilikle yapıstırıyordu bir takım noterlik kâğıtlarına. Öyle çabuk hareket ediyordu ki elleri sanki kovboy filimlerindekiler gibi tekerleklerine benziyerek geri geri gider gibi oluyordu. «Bu kadar kolay mı geliyordu bu işler yoksa ona.»

«Kendi kendinize vekâlet çıkaramazsınız» dedi adam. «Bir başkasına çıkartırsınız ancak. Böyle olmaz.»

«Gösteririm ben sana sululuğu» dedim içimden adama.

«Başkasına çıkaracağım zaten ben bir vekâletname.» diyordum adama. Fakat bunun gerçekte bir düş olduğunu da biliyordum. Balık gibi yavaşça dalgalanarak noterliğin akvaryum suyuna benzeyen bulanık havası içinde gittim bir başka adama.

«Biz seninle uğraşamayız» dedi adam. Neye böyle gelip gidip başımızın etini yiyorsun. Bak şimdi Merkez Genel Türk Anonim Şirketinin bir takım işlerini yapıyoruz. Milyonluk işler bunlar efendi. Seninle mi uğraşacağız burada?»

Oturuyordum ben de oradaki tahta sıralardan birine. Biraz sonra daktilo gürültüleri içinde uyanıyordum. Başlıyordum bir düş görmeye.

Düşümde geliyordum noter bevin önüne ve düğmelerim ilikli. Uzatiyordum elimdeki kâğıdı notere, ağlayarak. Noter çıkarıp dolmakalemini basıyordu imzasını. Fakat basmadan önce imzasını, daha önce incitmeden uzatıp verdiğim kâğıtlara bakıp, okur gibi yapıyordu kâğıtların üzerindeki karmakarışık yazıları. İmzalıyordu en sonunda kâğıtları ve bakıyordu yüzüme ve uyuklamağa baş-

lıyordu hemen. Göz kapaklarının anlamsızlaşan gözlerinin üzerinden yavaşça aşağıya doğru indiğini görüyordum. Düş görüyordum. Ama kaçınıcı düş kesin olarak bilmiyordum. Artık karmakarışık oldu herşey. Kimse çıkamaz bunun içinden. Tam çıkıyordum kapıdan, bağırıldı birden noter uyanıp. «Yakalayın bu adamı. Fotoğraf vermedi bize. «Yakaladı beni bir kaç dolmakalem suratlı herif daha kapıdan çıkarılmıyız ve girergirmez geri. Göfördüler noter bevin huzuruna.»

Hani nerede, dedi noter senin fotoğrafların? Bizi aldatacağını mı sandın.»

Ceplerimi aramağa başladım. «Bir dakika efendim, olacaktı bir fotoğrafım buralarda.» En sonunda çıktı buruşuk bir fotoğraf saat cebimden.

«Bu sen misin?» dedi noter. «Benim, ben değilim. Ne bileyim? Belki de değilim.»

«Kim olduğu belli değil bu fotoğrafın. Öyle bir fotoğraf istiyoruz ki biz, iki kulağın görünsün.»

«Başka bir şey daha görünsün, istemiyor musunuz?» dedim notere.

Gene başlayınca bağırmağa ve söz arasında uyumağa, eğilip kulağına: «Noter bey, noter bey» dedim. «Bu fotoğraf benimdir ve gözükken kulaklar da benimdir. N'olacak yapıstır bu fotoğrafı kâğıdın ortasına, kıyma bana.»

Başkâtip atılarak: «Oturup bekleyin siz biraz» dedi. «Şu Genel Merkez Türk Taşıt Anonim Şirketinin kontratlarını yapayım bir. Sonra sizinle derinden ve gerektiği kadar meşgul oluruz vesselâm.»

(19. Sayfada)

Sevgiden Topluma, kişilikten ölüme kadar...

Yuvarlağın Köşeleri

— ÇIKTI —

Özdemir Asaf'ın 1940 — 1960 yılları içinde yazdığı deyişlerin 432 tanesi.

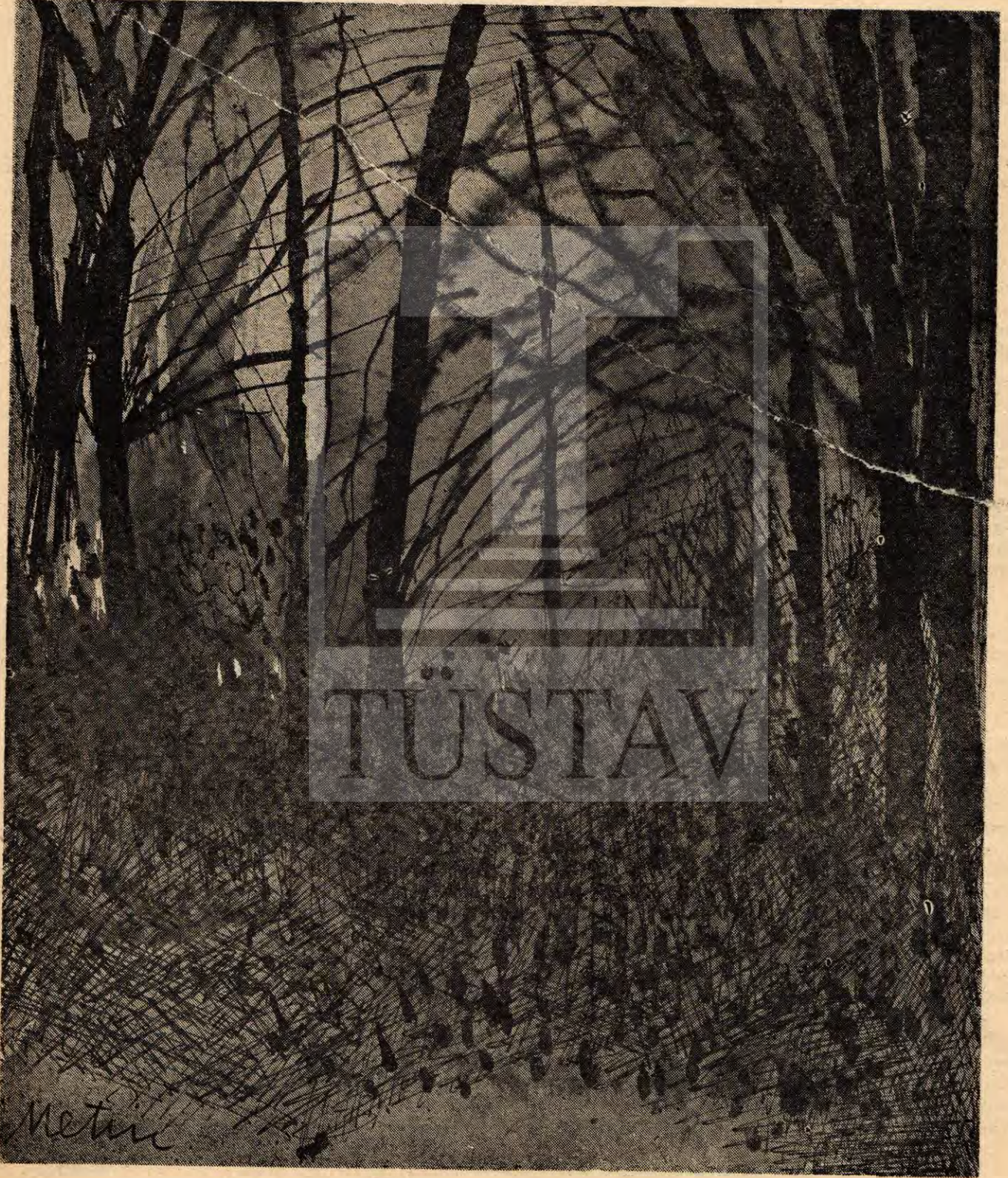
120 Sayfa — 33 Bölüm - 750 Krş.

YUVARLAK MASA YAYINLARI
P. K. 905 — İSTANBUL

Çağaloğlu, Molla Fenari Sokağı 34

Banâl DEMİRAL

Mandalar Kırılımının Kayıtsız

Mutlu Bahçesi

Ben mandalar kıralı. En büyük en güzel, en mutlu, en pis, en çamurlu... Bu sizin bildiğiniz güneş, bunlar ağaçlar, o mavilik te gökyüzü. Şu beridekiler otlarımızla samanlarımız. Bu bastığımız kara mutlu ülkemizin yüce çamurları. Taa beridekiler de manda kardeşlerim, kardeşleriniz... Böylesine bulutlar sizin ülkeden de geçer besbelli. Bazı bazı bu denli bir rüzgâr eser. Otlarımızla ağaçlarımız sallanır. İnsan kardeşlerin de rüzgârdan saçları sallanmış, değil mi? Dişli dişli bir şeyleriniz olurmuş, rüzgâr esti mi saçlarınızı tararmışsınız. Bir gün bir manda kardeş görmüş. Durup durup bakmış bakmış. Sonra geldi, ben en yüksek geniş taşa çıktım, tümü çevreme topladılar, saçlarınızı, taraklarınızı anlattı, ölesiye güldük. Kızmayın ne olur. Gülmemek elimizde değildi. Bu da benim dört ayağım, gözlerim... Sizin de var değil mi? Ben en çok dişlerimle ağzımı severim. Onlar olmasaydı otları samanları nasıl çiğnerdim, nasıl yuttardım... Şimdi ötedeki yüce yeşil ağacın altına gidiyoruz. Orası kırallığımızın en serin gölgelik yeri. Koca boynuzlu MANDAYI İRİ KEMİKLİ KUVVETLİ, GÜZEL AYAKLARIMLA TEPELEYİP SONRA DA BAŞINI ÇAMURLARA BATIRIP SESİMİN TÜM GÜCÜYLE BAĞIRINCA BENİ KIRAL YAPMIŞLARDI. O ikide birde çingar çıkarırdı, kötüydü, güçsüzdü demişlerdi. Sen güçlü-ün, güzelsin, demişlerdi. Bundan böyle en gölgelik ağacı bana verin, en yeşil otları ben istiyorum demiştim. Çünkü ben gerçekten en güzel en güçlüydüm. Bu yüzden bu en serin gölgeliği bana bırakmışlardı. Öte yandan sizin kara uzun tiren'leriniz geçer. Sabah akşam, sabah akşam. Düdükleri ağaçlarımızın,

kulaklarımızın, kuyruklarımızın, sevişmemizin mutluluğunu bozar. İşte tüm buraları mutlu bataklığımız... Buraya çokça güneş batımı zaman önce geldik. Yorgunduk, açtık, uykusuzduk, çoktandır sevişecek çamur bir toprak bulamamıştık. Buradan geçiyorduk. Güneş kıpkırmızı, hava sıcaktı. Biraz eğlenelim dedik. Gölge'likti. Toprak güzeldi, ıslaktı, çamurdu, pisti. Otlar ağaçlar yeşildi, boldu. Beğendik. Kaldık.

Ben mandalar kıralı.

Siz elbiseli bir iki ayaklı.

Ülkemize hoş geldiniz. Ayakkabı giyenlerin mutluluğunu getirdiniz.

Ağaçlarımız, otlarımız ne güzel değil mi? Ya çamurlarımız, çamurlarımızın kokusu, ya çamurlarımızın rengi. Bunca güzellikte kıral olmak gerçekten güzel şey. Kırallığımın topraklarında bunca yüce şey olması, gönlüm diledi mi güzel otlar yiyebilmem, pırıl pırıl çamurlu mandalarla sevişebilmem... Az kalsın unuttuyordum insan kardeşim. Siz iskemlede otururdunuz değil mi? Bizde iskemle yok. Geçenlerde, öteki manda kardeşler yapıverelim dediler. Pantolonlu kardeşlerden görmüşler. Özenmişler. Bir kırıkcek insansı yaşiyalım demişler. Geldiler, söylediler. «Ben» dedim «iyi bir kıralım. Toprağımı sizi severim. Dilediğiniz olsun.» Sonra bir de baktım ki yapmışlar. Gerçi ben böyle olacağımı biliyordum. Çünkü o kez güneş pırıl pırıldı, ot'arımız en yeşil, dişilerimiz en dişisel mutluluklarındaydı. Özeninizi unutun, gidin ot yiyin, dolaşın dedim. Dediğimi yaptılar. En uygunu buydu. Tahtım olsaydı sizi oraya oturturdum, sevgili kardeşim. Oysa benim sizin kırallarımızın ki gibi tahtım yok. Bir taht öykümüz vardır bizim. Tıpkı demin anlattığım iskemle öyküsü gibi. Gök kararıp ay tepemizde ışıldadı mı ben yüksek taşıma çıkarım, kardeşlerim, dişilerim çevreme toplasın, taht öyküsünü anlatır güleriz. Bundan binlerce güneş batımı önceymiş. Bir manda kıral tahta özenmiş. Onu da nereden görmüş bilmem. Ben de insan kırallar gibi taht isterim demiş. Bir süre yıldız ışıması zaman ot yememiş, su içmemiş, çamura girmemiş. Gerçekten onu sevenler çok üzülmüşler. Ne yapalım ne edelim demişler. Ülkenin en bilgiç mandasına danışmışlar. Bilgiç manda, madem ki kıralınızdır, büyüğünüzdür,

kıralların yüksek geniş taşına çıkıp oturandır, dediğini yapmanız gerekir demiş. Kıral bilgiç manda ile ötekileri yanına çağırmış. Berideki en kara dişi sizin mi demiş. Yok demişler. Kimin demiş. Üç kısa zamandır tek boynuzlu mandanındı demişler. Tek boynuzlu manda dün yıldızlar ışıdıktan sonra öldü. Kıral iyi hayvanmış. Tek boynuzluyu tanırmış. Üzülümüş. Yine de içinden sevinmiş. Çünkü kara tüylüyü çok beğenmişmiş. GERÇİ KIRALLARA KİMSE KARIŞMAZ YA... Siz gidin demiş ötekilere. Taht istemiyor musunuz diye sormuşlar. Şimdi işim var demiş. Kısa zaman sonra gün kararmış, yapraklar koyulaşmış, yıldızlar arımış, çamurlar soğumuş. Bu güne dek te birinin bile aklına insanı özentiler gelmemiş.

Gerçekten yüce bir dert çokttü şimdi içime. Tahtımız yok, iskemlemiz yok. İnsanlara yaraşır çökecek bir köşemiz yok. Ne yapacaksınız, ne yapacağım, şimdi. Bilseydim sizin geleceğinizi, tahtadan bir iskemle yaptırırdım. Gerçi çok işimiz vardı. Ot yemek, çamura girmek, sevişmek, uyumak. Tüm bunlar bir güneş batımı zamanımızı yitiriyor. Biliyorsunuz üstelik ben de kıralım Gidip, gidip en güzel otlardan yemem, günün beş zamanı uzunca bir süre çamura girmem, büyük, geniş taşa çıkıp, başımı gök yüzüne doğrultup çevreme kıralca bakmam gerek.

Bu yoldan, sevgili insan kardeş, bu yoldan. Bataklığımızın en güzel ağacına bu yoldan gidilir. Oraya gidip otururuz. Sizin tirenlerinizi bizim ağaçlarımızı gözleriz. Bir süre sonra yemeğimizi yeriz. Bunun sonucunda ben size son güzel dişimi gösteririm. Ne yapıyorsunuz? Papuçlarınızı mı çıkarıyorsunuz? Çoraplarınızı da mı? Demek sonra da katliyacaksınız. Sonra da cebinize sokacaksınız. Oysa keşke çıplak gelseydiniz. Olmaz mı? Utanır mısınız? Garip birşey bu. Bakın, örneğin pantolonunuz olmasaydı. Ceketiniz olmasaydı. Gömleğiniz, kıravatınız, pabucunuz, çorabınız, donunuz... Oysa niye kızdınız. Anlıyamıyorum sizi. Bunda bir kötülük yok ki. Bizde mandalar donsuz doğar. İnsanlar da mı öyledir. Gördünüz mü işte. Peki mademki öyle doğuyorsunuz niye sonradan elbise giyiyorsunuz. Kötü olmak için mi? Bu çok acı birşey

gerçekten. İçimden bağıra bağıra ağlamak geliyor. Kırıl olmasaydım ağlardım. Bana mendilinizi verirdiniz değil mi? İnsanlar için ağlarken, insan mendili kullanmak bir hoş olur besbelli. Oysa gece yatarken soyunursunuz değil mi? Şevişirken, yıkanırken, çamaşırınızı değiştirirken... Pekî insan kardeşim o kez kötü olmaz mısınız? Demek o kez kötü olmazsınız. Bu çok komik işte. Bunu aklımda tutayım da ay ışıyıp ta yüksek taşa çıktığımda manda kardeşlerime anlatayım. Üstelik çok da garip birşey, acıklı ve gülünç... Bizim kafalarımız sizin kişisel kurallarınızı anlamıyor. Bazı bazı üzülüyorum buna. Tirenleriniz geçerken dumanları çıkarırken bakıyorum bakıyorum da tekerleklerinin nasıl döndüğünü bir türlü bulamıyorum. İşte o kez kızıyorum insan kardeş. Tanrıya kıızıyorum. Sonra birden çamurlar parlıyor, önümsıra dişiler geçiyor. Unutuveriyorum. Sonra da tanrıdan korkuyorum. Bilmek istediğim birşey var. **ELBİSE GİYME KURALINI KİM KOYMUŞ?** Bilmiyor musunuz? Örneğin biz nasıl çamurlara yapışıyoruz siz de o denli bilmediğiniz kişilerin yaydığı kurallara öylesine yapışyorsunuz. **MENDİLİM OLSAYDI SİZE VERİRDİM. SİZİN OLURDU. SON GÜNEŞ BATIMINA DEK DOYA DOYA AĞLARDINIZ.** Diyordum ki örneğin mendiliniz de olmasaydı, papuç bağlarınız ve şapkanız. Siz çorapsız gömleksiz, pabuçsuz... Keşke çıplak gelseydiniz ya ne çıkardı bundan. Böylece bir olurduk. İkiimiz yan yana yürürdük. Pantolonu giymek var, çıkarmak var. Üste şimdi bir de kirlenecek. Temizlemesi var. Önce bir yıkamak, kurutmak, sonra da ütölemek. Ayaklarınız çamurlanacak üzüleceksiniz. Islanacaksınız, hasta olacaksınız. Mutlak karnınız ağrıyacak. Karnınız ağrıyınca ilaç içmek gerek. İlaç içmek için gidip ilaç almak gerek. İlaç almak için sokağa çıkmak gerek. Sokağa çıkmak için merdivenlerden inmek gerek. Sonra da eczanenin kapısını açacaksınız. Kapatılacaksınız. İlaç isteyeceksiniz. İlaç sarıana dek bekliyeceksiniz. Para vereceksiniz. Yine evinizin merdivenlerini çıkacaksınız. Kapıyı çalacaksınız. Yine bekliyeceksiniz. Kapı açılacak. İçeri gireceksiniz. Pabuçlarınızı çıkaracaksınız. Yine bekliyeceksiniz. Terliklerinizi giyeceksiniz. Mutfağa gideceksiniz.

Bardak alacaksınız. Bardağa su koyacaksınız. İlaçı ağzınıza atacaksınız. Bardağı yukarı kaldıracaksınız. Ağzınıza götüreceksiniz. Suyu içeceksiniz. İlaçı yutacaksınız. İnsan olmak çok güç gerçekten, çok güç. Herbir güneş batımı zaman süresinde elbiseleri giymek çıkarmak, el yıkamak yüz yıkamak... Bu gerçek insan kardeş, değil mi? Bunları bana, kırıl olunca, çok ülke görmüş bir bilgi manda anlatmıştı.

İşte büyük ağaca geldik. Çevremiz ne güzel değil mi. Büyük ülkem. Güneşimiz ne sıcak. Birazdan bize ülkemizin en sıcak otlarını getirecekler. Yemeğimizi yiyeceğiz. Bakın geliyor mandalar. Dizi dizi. Bana, size ot getiriyorlar. Öğlen akşam öğlen aksam bu denli dizilip kırallarının dilediklerini yaparlar. İşte en yeşil otları size getirmişler. Cebinizden çıkardığınız ne? O dişli ve parlak. Çatal mı? Demek onla yiyeceksiniz. Size bakmak güzel olacak mutlak. Kırallığının en garip noktasını yazıyacağım. O kutudaki de yemeğiniz mi? Oysa ne kadar az. Hadi başlayın ne olur. Canım size doya doya bakmak istiyor. Bir parça da bana verin. Böyle, çatalın ucuna mı koyacağım yemeği? Bu kadar az mı alacağım yani? Çatalı ağzıma ucundan tutup ta mı götüreceğim? Biliyormusunuz insan kardeş ben sizi çok sevdim. Bir gün evinize gelmek isterdim. Oysa bu yemek yemeniz yok mu. İşte bu yüzden gelemyeceğim. Çok garip birşey bu. O beyaz yuvarlakları ve dişli uzunları sabah akşam

yıkamak. Örtüleri o dört ayaklı tahtalara yayıp sonra bir başka dört ayaklıya oturup yemek yemek. Bir gün gelir yüce tanrının gücüne gider. Tohumunu toprağa sa'dığı yeşilleri kesip kesip te yemeniz... Tanrının yeşil yaratıklarının gerçek güzelliklerini bozmanız.

Bakın bana bakın. İyi bakın. Ayaklarım çamurlu, derim ıslak mı? Gözlerim ışıklı mı? Karşıdan son dişim geliyor. Ülkemin en güzelidir. Hani demin size göstereceğim, demiştim. Benden sonra gelen en büyük mandanıdır. Gerçi erkeği çok çamurludur, üstelik kuvvetlidir de. Ben kırıl olmadan birlikte ot yedik, birlikte çamura girerdik. Kırıl olduktan sonra onla gezemem. Çünkü o kırıl değil. Basit bir manda. Erkeği benden de koyu renklidir oysa bu karşıdan gelen günün en güneşli sürelerinde bana sokulur. Öteki dişiler de öyle. Hep bana gelirler. Çünkü ben kırılım.

İsterdim ki uzun zaman ülkemde kalın. Güneş batana dek sizinle oturmak isterdim. Oysa karnım doydudu. Şimdi de canım sevişmek istiyor. Bundan böyle sizinle oturamayacağım. Günlük mutluluğumu tamamlamak istiyorum.

Yine gelin. Buyurun, ülkeme şenlik getirin. Çatalınızı da alın, güzel elbiselerinizi giyin.

Geldiğinize ne iyi ettiniz. Ay irileşip ağaçlar karardığında yüksek taşa çıkacağım. Çatalınızı, iskemlelerinizi, çorabınızı anlatacağım. Bana en bilgiç kırıl diyecekler.

BÜTÜN AĞRILARA KARŞI

GRİPİN

BAŞARI İLE KULLANILIR

Baş, diğ, adale ve soğuk algınlıktan mütevellit bütün ağrılara karşı GRİPİN başarı ile kullanılır

GRİPİN 4 saat arpa ile günde 3 adet alınabilir

(Faal 2475/21)

Noter'de

(15. Sayfadan)

Oturdum koltuğa ve başladım noterden önce uyumağa. Çünkü artık kıpırdayacak hâlim kalmamıştı uğraşmaktan. Uyudum. Bu kez bir fotoğrafçıya gidiyordum. Belediyenin yanından yukarı çıkıp, sağdaki yola sapıyordum. Çektirmek istiyordum sonsuz kalacak bir gençlik anısı.

Vardı dört tane fotoğrafçı ve kara perdeler önüne dizmişlerdi üç ayaklı makinalarını asker gibi. Yaşlı bir fotoğrafçı seçtim içlerinden. Oturttu beni bir sandalyeye kara perdenin önünde. Yoldan gelip geçenler bakıyorlardı biraz sonra üzeri iyice yamanmış, kıyılarına küçük resimler dizilmiş, pas tutmuş makinanın içindeki eczalı kâğıda çıkacak olan yüzüme. Kendimi çıplak sandım bir an.

O kadar eskiydi ki adamın makinesi, benim resmimi çekebileceğini hiç sanmıyordum. Ama olsun. Zaten iş olsun diye dolaşıyordum. İş olsun diye fotoğraf çektiriyordum.

Yaşlı fotoğrafçı yaklaştı yanıma ve kafamı tutup biraz sola büktü. «Fazla bükme kafamı» dedim. «İki kulağım da gözükmeli.»

«N'apalım» dedi fotocu. «İş yok bizlere artık eskisi gibi. Layka makinalar çıkmalı beri. Kimse gelip te çektirmiyor artık sizin gibi enayitlerden başka.»

«Ağzını topla» dedim adama.

Makinanın objektifinde bir örümcek küçük bir ağ kurmuştu. Bakalım nasıl çıkacaktı, görüntü. Bir den «KIMILDAMA» dedi asık bir yüzle. Gel de kimildama. Her tarafım baş'adı oynamağa, bazı kasların durduğu yerde atmağa «KIMILDAMA KENDİNE GEL» diye bağırdı fotoğrafçı.

«Sen bana kimildama deme. Kimildama dedikçe kimildiyasım tutuyor.» dedim fotoğrafçıya.

Bu kez «KIMILDA» diye bağırdı. Fakat nesil oluyordu bilmiyordum. «Şuraya bak!» dedi. Baktım oraya. Objektifin önünü kapıyan tenekeden yapılmış boya kutularına benzeyen bir kapağı kaldırdı, örümcek ağı da üzerinde. Ve dans ettiriyormuş gibi elini geriye doğru çekmeğe başladı. Bu arada mırıldanıyordu: «Bir, iki, üç, dört, beş, altı...»

Uyudum ve bir düşünce gördüm. Görmez olaydım. Bir noterlikten içeri giriyordum düşümdede. Girdim ve gidip daktilo yazanlardan birine verdim fotoğraflarımı. Daktilo yazan adam bir bana baktı bir fotoğrafa. «Bu sen misin?» dedi.

«Elbette benim. Daha yeni çektirdim. Kurumadı bile iyice. Islak ıslak getirdim size.»

Alıp evirdi çevirdi eline verdiğim fotoğrafları. En sonunda «Bu fotoğraf olmaz.» dedi adam. «Git bir daha çektir. Hem daha iyisine git, rötüşlü olsun.»

Alıp fotoğraflarımı daldım noter beyin odasına, adamlarından yakın mağa. Arkamdan hızla geldi fotoğrafçı. «Paramı ver.» diye bağırdı ete mağa. Arkamdan hızla geldi fotoğrafçı kızı olma gene bana. Çektiğin şu fotoğrafa bak. Buna mı para vereceğim.»

«Seni polise şikâyet edeceğim. Çektirdi fotoğrafını, vermedi parasını.»

«Nereye edersen et.»

«Zaten işler iyi gitmiyor. Ver şu iki buçuk lirayı.»

«İki buçuk lira ise yok ben de o kadar para» dedim.

«İnanma yalan söylüyor» dedi noter.

«Kime söylüyorsun?» diye sordum notere. Çünkü noter ne ona söylüyordu bu sözü, ne bana.

«Vallahi vermem para. Bak şu çektiğin fotoğrafa. Burada bile beğenmiyorlar.»

Fotoğrafçı baktı çektiği fotoğrafa. «Bir şey yok» dedi. «Daha iyi nasıl çekilirmiş söylesinler.»

En sonunda ben de baktım fotoğrafıma. Dehşet içinde kaldım. Korktum. Acaip bir adam oturuyordu bir tahta sandalyede. Arkasında kara bir perde. Perdenin üzerinde kuş resimleri. Adamın kocaman bıyıkları, arkaya doğru taranmış uzun saçları vardı. Gözleri kapanmış uyukluyordu. Uyurken hafifçe fıs fıs diye sesler çıkırıyordu. Perdenin içinde kuşlar uçuşuyordu. Ağaçlar çiçek açıyordu. Bir dere akıyordu. Çocuklar çocuk bahçelerinde koşmaca oynuyordu. Kadınlar çarşıya iniyordu. Adam bir kolunu sandalye-

nin arkasına geçirip, azıcık kaykılmış durumda, ayak ayak üstüne atmış, umursamaz, uyuyordu.

Bu kimdi?

Kimdi bu herif böyle?

Çocuklar için 2 güzel kitabımız daha çıktı.

Çin Ling ile Tinting

ve

Meksikalı Kardeşler

Kapak ve içi beş renkli, beyaz kartona basılı, büyük boyda 12 Safa, Her Kitap 125 Kş.

HERŞEYİ daha iyi TEMİZLER

(Faal 2476/23)

Ulvi Uraz'la bir konuşma

Jstanbulda 7 kadar özel tiyatro var. Sizin tiyatronuzun bunlar içindeki yeri, gerek repertuvar gerek tutum olarak özelliği hakkında bize kısa bilgi verebilir misiniz?

Bizim istediğimiz; halk tiyatrosu olarak ortaya çıkmak, bu açıdan hareket ederek seyirci, yazar, oyuncu üçgenini kurmaktır. Yalnız repertuvarımızı yaparken halk tiyatroları repertuvarlarını tüm olarak kapsıyamıyoruz, Nedeni ba-

sit tiyatromuzun gelişmesi için halk tiyatrolarının repertuvarlarına yanaşmak ne kadar doğruysa, öbür yandan gelişmiş bir dram edebiyatımızın olmayışı ve resmî tiyatroların bile repertuvarlarına bulvar oyunları alması bizi de tek bir açıdan hareket etmeği engellemektedir. Yalnız gişeyi düşünerek değil, tiyatronun aşıldığı, yetiştirdiği seyirciyi de düşünerek biz de repertuvarlarımıza bulvar oyunları almak zorunda kalacağız. Sanırım ki, özel tiyatroları-

mızın, belirli bir sanat politikasına varması için bir takım tiyatroyu engelleyici kayıtların kalkması, devletçe tiyatrolara yardım sağlanmasıyla olacaktır.

2 — Yaz temsilleriniz İstanbulda büyük ilgi topladı. Açık havadan salona geçiş topluluğunuzu yadırgatmıyacak mı?

Yaz oyunlarımızı, kişileri belirli, söze dayanan bir yapıt üzerine kurduk. Topluluğumuzu biçime sokmak için seçtiğimiz, bu yapıt, çeşitli sahnelerde ve çeşitli seyir-

clere oynanmıştır. Özellikle genç oyuncu arkadaşlarımızın bu değişikliklerden çok yararlandıklarını ummaktayım. Bu yüzden de kapalı salona geçişimizde bir rahatlık olacağını sanıyorum. Oyunumuz için eleştiricilerin çoğu «kapalı salon» oyunu diye bizi kınadılar. Biz bundan yararlanmış olmuyoruz.

3 — Site Tiyatrosunda yenilikler yapacağınız söyleniyor. Bunlar hakkında açıklamalarda bulunur musunuz?

Yerimizin imkânları içinde gerek sahnede gerek salonda teknik bir takım düzeltmelere gittik. Bunun dışında Site Tiyatrosunda gerçekleştirmek istediğimiz şeylere yenilik demek bilmem doğru olur mu? Edebiyat matineleeri yapmak isteğinde olduğumuz için, ben şahsen buna yenilik demekten sakınıyorum. Bilindiği gibi oyuncunun edebiyatla ilgisi ve onu iyi bir şekilde seyircisine sunması bir yenilik olmasa gerek. Batıda hiçbir oyuncu yoktur ki sevdiği yahut da sevmediği ama dilinin en usta örneklerini vermiş şiirlere uzak kalmış olsun. Oyunlarımızı bu utançtan kurtarmak istiyoruz. Gene gerçekleştirebilirsek haftanın belirli bir gününde Tiyatro üzerine ve tiyatroyla ilgili konularda yeterli kişilerden konuşmalar istiyeceğiz. Gene gerçekleştirebilirsek bir perdelik o-

yunlara tiyatromuzda yer vermek istiyoruz.

4 — İlk piyesiniz bir Türk yazarın piyesi oluşu telif'e haklı olarak verdiğiniz önemi gösteriyor. Sizce tiyatrolarımızın yerli yazara karşı tutumu ne olmalıdır?

Yerli esere ve Türk oyun yazarına önem vermenin bir ödev olduğuna inanıyorum. İngiliz Tiyatrosu denince yazardan, Fransız Tiyatrosu denince yazardan, hangi ulusun tiyatrosundan konu ederseniz edin yazardan söz açılır. Oysa bizdeki durum buna tamamen kaşıttır. Tiyatromuz denince; başlangıcından bu güne, inandığımız yazara, tiyatromuz içinde yer vermek istiyoruz. Yazarı tiyatronun dışında değil tiyatronun içinde, yanibaşımızda görmek isteğindediriz. Durum elverişli olsaydı bu yılki oyunlarımızı yalnız Türk yazarlarından seçer, ancak onlara ve dolayısıyla Türk Tiyatrosuna yardım etmekle de kıvanç duyardık.

5 — Repertuarınızda başka hangi eserler var?

Bu yıl oynamaya girecek oyunlar: Moliere, Achard, Arthur Miller, Strinberg ve Benedetti'den seçilmiştir. Ama iyi bir yerli oyun geldiğinde, öncelik hakkı tanıyacağız.

6 — Kış aylarında tatil günlerinde şehir dolaylarında turne

yapmayı düşünüyor musunuz?

Kış aylarında, şehrimiz dolaylarında ve yakın ilerde, oyunlar oynamayı tabii olarak düşünüyoruz. Çünkü, gerek ilimizin dağınlığı, gerek yakın ilerimizin tiyatrosuzluğu bizi sanatçı olarak seyircimizin ayağına gitmeğe zorunlu kılmaktadır. Amacımız: Her yerde, herkese iyi tiyatro sunmaktır.

TEBLİĞ

Türk Edebiyatçılar Birliği tiyelerinden bir kısmının, baş vurması üzerine, son zamanlarda bazı kimseleerin, sırf maddi kazanç sağlamak kaygusu ile, Türk şair ve yazarlarının eserlerinden çok sayıda parçaları izinsiz olarak antolojiler çıkardıkları ve eserleri kullanılan sanatçıların kendi kitaplarının satışını saracak nitelikte büyük kitaplar hazırladıkları üzerinde durulmuş ve hukuk ve karşılıklı saygı kurallarına aykırı olan bu durumun kamu oyunda protesto edilmesi Yönetim Kurulumuzca kararlaştırılmıştır.

Nitelikleri yukarıda belirtilen antolojileri hazırlamakta olanlara, ilerde her türlü hukuki teşebbüslerde bulunmak hakkını elimizde bulduğumuzu önemle hatırlatırız.

Türk Edebiyatçılar Birliği
Yönetim Kurulu

Hiç İbret Alınsaydı

(4. Sayfadan)

gücü olsaydı şimdi hapishaneyi boylamıştı. Bu kadar acelenin hiç de gereği yoktu konuşmak için. Eve gazeteci gelince Bayan Çamlıbel eşini önemli bir adam sanarak konuşmaya girişmiş.

Faruk Nafiz Çamlıbel, kendi gününün iyi bir ozandı. O günler geldi geçti, Çamlıbel yazın tarihimizdeki yerine şükretsün, yıllardır aldığı milletvekili maaşlarını hazmetmeye baksın. Gazeteciye verdiği «demekte» yeni bir kitap hazırladığından dem vuruyor. Bu kitapta:

«Sensiz göreceğim göz mü var aşıkta cihanı,
Zindan kesilir, sultanı olmazsa saraylar.
Görmezleri bir manzara israfı bu cennet!
Beyhude güneşler doğuyor, nafile ay'lar.

(Bir anlam çıkmıyorsa suç bizde değil; gazeteden aynı ile kopya ettik).

gibi dörtlükler bulanacakmış. Eşinin politika dehasına inanan Bayan Çamlıbel kadar Bay Çamlıbel de hâlâ şiir dehasına inanıyor demektir.

Başol'un, milletvekili olmadan önce ne işle uğraş-

tığı sorusuna: «Muallim idim» diyecek kadar (Başol: «Öğretmen» diye düzeltmiştir) dilin gidişinden habersiz olan emekli ozana bundan sonra yakışacak en uygun iş, evinde oturup eski divanları karıştırmaktır.

Kendi partisine -iyi ya da kötü- bir «hayrı» olmayan, şiirde ise hâlâ «saray, sultan» lâfları eden Çamlıbel'in eşi de kendisi de -gaflet içinde- ne kadar iyimler görünüyorlar!

Şaşılacak iş. Hani Mehmet Akif boşuna söylememiş:

«Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar,
Hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdî?»

Leylâ ERBİL'in

HALLAÇ

adlı hikâye kitabı çıktı, 2,5 lira

Mektuptaki Teyze

Erikler olmamıştı elbette ki; ayrıca, eriklerin olmadığını dosdoğru bilmesi, hoşuna gitmiyordu hiç de; o bilmem hangi vakit, dört yıl mı, beş yıl mı ne önce, kendi gerçeğindeyse yıllar ve yüzyıllar önce, salt eriklerle adınılanmış, eriklerle onca kısaltılmış, bitmez tükenmez, koskoca, upuzun bir yoldan sonra önünde dikilen kuru ağaçları görünce nasıl şaşırıldığını, kırıldığını, en çok da aldatılmışlığına dayanamayarak avaz-avaz, acı acı ağladığını, sonra da «teyze» nin eriklerini saklamış olabileceğine umutlanıp, inanarak ya da buna kendi bile inanmayarak belki hıncından tutturduğu ve konukluk boyu sürdüğü mızırzırlığını hatırlıyordu ve gülücüne gitmiyordu bu; yolunu bitirince ağaçları kupkuru bulacaktı ve kupkuru bir «teyze» kapısını açacaktı ona.

Yâni ağaçlar kupkuruydu.

Yâni ağaçlar mı? Umutlar mı?

Yaşının onüç rakamı, tıpkı çantasının güneşte parıldayan kilidi gibi bir yanıp bir söndü kafasında; içini çekip az uzaktaki sarı çiçeklere baktı: MIZ-MIZLIĞINI özledi.

★

Sarı çiçekler, bir tarla çitinin hemen dibinde kümelenmişlerdi. Onları ne vakittir her adımının büyüt. tüğü bir sarı'da izleyip duruyordu; onun için, olağanüstü bir şeye erişmiş gibi daha da büyüttü gözünde onlara varışını. Yolunu bırakıp, doğruca aralarına daldı; çantasını - o toları, tramvayları, ışıklı bulvarları, türlü kokular saçan garip sokakları,

bu sokaklarda her an için olagelen garip olayları, bu olayların garip kişilerini, örneğin çok boyalı, çok güzel yüzü, çok şık giyimli, fakat boyu tam iki metre olan bir kadını, dükkânında parayla heykelleri diriltten antikacıyı, güpegündüz daha sokağın fenerleri bile yanmadan köşebaşlarında öpüşen senlik sevgilileri, tek parmağıyla masaları havaya kaldıran sihirbaz amcağı, kendisiyle birlikte en son hızıyla giden bir trenin altına atılan yoksul, ihtiyar çamaşçıyı ve daha nice serüvenleri, renkleri, tatları, parıltılarıyla o büyük kenti hergün evden okula, okuldan eve, evden yatağına, yatağından düşlerine taşıyan kutsal yükünü-usulca yere bıraktı. Kilidinin parıltısı gözlerini alıyordu. Eğildi : «teyze» nin, dengesi güçlükle sağlanan ince - uzun bir vazosu vardı, çiçeklerin saplarını o vazoya göre uzunca koparmalıydı mümkün olduğu kadar. Aylar var ki gitmemişti oraya. Son gittiğinde yazdı : bol bol erik yemişti, ayrıca, daha iki cep dolusu erik ve ayıp olduğu kendisine kerelele tekrarlandığı, ayıplığını kendi de çok belirli duyduğu halde, o arsız ama çok güçlü isteğe karşı koyalmayarak, sonunda, yüzünün kızartısıyla elde etmeyi huy edindiği bir paket parça'yla dönmüştü eve. O ayıbı şimdi elinde, koparılmasını gereksiz geciktirdiği bir çiçeğin gözlerindeki saplantısında sapsarı görüyordu. Sapsarı ve vazosunun dengelessnessiyle.

Güneş, kilitte parıldıyordu.

Çiçeği kopardı. Yüzünün, «kendi

isteği olmadan» kızarmayacağını biliyordu şimdi artık. «Acaba» diye düşündü, «o da benim mektuplarımı çantasında taşır mı? Benim, yâni bir taşra arkadaşının, sabahlardan önce kurduğu yapma önsözlerle, her biten günün sonucuna rağmen bıkmaz bir iyimserlikle yeniden koyulduğu yaşamında, gerçekleşmesini her saniye tetikte beklediği düşsel değişimler yerine gün boyu karış karış ve yeni bir buluş - farkediş, diye tanımlayacak bu sözcüğü yıllar sonra - şaşkınlığıyla izlediği bileliliklerle, bir okuma ödevi gibi onu da bunalttı, daha kötüsü, onun gözlerindeki kendi uzak varlığını gitgide silikleştirdiği, değersizleştirdiği, acındırdığı mektuplarını.»

★

«Hani? Hani? Hani nerde kuru erik ağaçları?»

İkin böyle bağırdı şaşkınlıktan.

«Teyze», bahçe yolunun iki yanını çepeçevre donandırmış olan baharları - baharlarını -, gözlerinin geniş, sevecen kavisiyle okşadıktan sonra şakacı bir gülümseyişle takındığı gurur ve tevekkülle boynunu bükerek :

«Onları gelin ettim.» dedi.

Sonra çantasını, sefer tasını, sarı çiçek demetini ellerinden aldı, başının bilinen sallantısıyla önu sıra yürüdü.

O da yürüdü. «Teyze» nin arkasında, «teyze» nin admlarına eşitlediği ağır adımlarıyla. Ağır, şaşkın, huzursuz, sevinçli. Tüm sezileri başının üstündeki bahar dallarında.

«Demek bu gece benim çocuğum olacaksınız?» dedi «teyze» önünden.

Bahar dallarında saklanan sayısız kuşun cümbüşü kulaklarını sağır edecekti. «Çocuğum» derken, «teyze» nin sesi gerçekten titremiş miydi acaba? Yoksa ona mı öyle gelmişti?

«Kardeşim suçüçeği çıkaracak galiba» dedi. «Ben suçüçeği çıkarmadım için ne olur ne olmaz diye siz de kalacağım bu gece. Ama gene de kardeşimin suçüçeği çıkaracağı henüz belli değil, dediğim gibi.»

«Biliyorum çocuğum.» dedi, «teyze». «Geleceğini biliyordum.»

Bu sefer, o belli sözcükteki titreşime, gerçek olsun - olmasın inanamak zorunluğunu duydu. Buna geç bile kaldığını duydu. Bak, ağaçları kupkuru bu'namıştı işte! Birdenbire umulmadık bir bahar çıkabiliyor-

du önüne. Şu gerçek denen, sanıldığı kadar köklü, soyut birşey olmamalıydı.

«Teyze» durdu, eğildi. O da durdu. Sarı demetten bir iki çiçek düşmüştü yere. Onları topladı, sonra tekrar doğruldu ve yürüdü.

O, yürümedi.

Dallardan birine tutundu ve «teyze» yle arasında kurduğu uzaklıkta dengesini aradı. «Teyze», kırıkkan bir genç kız gibi boyuna başını sallıyordu. Sol elinde tuttuğu çantanın kilidinden güneşin çekilmesine iki adım kalmıştı. Tam iki adım. Beyaz, bembeyaz bir mektup sayfası, «çocuğum» sözcüğüyle titresti. O duvarlardaki resimlerden ne çıkar? «Teyze» nin hiç çocuğu olmamıştı ki. «Teyze» hiç evlenmemişti ki. Odaya ilk defa giriyormuş gibi girecekti. Köşedeki sandığın çevresinde arsız, istekli bakışlarla dolaşıp durmayacaktı. Çünkü... Kilit, can alıcı bir parıltıyla söndü. Dalı bıraktı. Evet çünkü, yüzünün, «kendi isteği olmadan» kızarmayacağını biliyordu artık şimdi.

İşte «teyze» bunu bilmiyordu daha!

★

Odaya, yoksa gerçekten de ilk defa mı giriyordu? Böylesine ölçsüz bir sesizliği ilk defa duyduğuna göre... Sandığın çevresinde bildibileli ne varsa; halılar, resimler, perdeler, lâmbalık... tüm bu tanış eşya, pencerelerden yansıyan baharların aydınlattığı o sessizlikte kıpırtısız, soluksuz, sıra sıra oturmuş bir sürü yabancı gibi karşıladılar onu. Gene de onların «teyze» nin soluklarına uygulanmış soluklarını duydu. Soluklarını da, kıpırtılarını da duydu. Ayaklarının ucuna basarak, «teyze» nin elinden çiçekleri aldı, gözleri vazoda, kaygan, usul, sessiz, gitgide hafifleyen ağırlığıyla konsola doğru yürüdü. - Çok derin denizlere, çok derin sulara, güneşin nasıl eriştiğini ne çok düşünmüştü. Vazo, o yetişinceye kadar ha devrildi, ha devrilecekti.

«Yavaş yürümen için bir sebep yok çocuğum.» dedi «teyze». «Sereserpe koş, keyfine bak...»

Vazoyu yakaladı. Çiçekleri bölerek dengeyi kurmaya koyuldu.

«Kiraçılar bütün gün aşağıda saya dikiyorlar, nasılsa gürültüye alıştım.»

Hep aynı uzaklıktan, hep aynı

tıkırtı. Biteviye. O sesi de çoktan eskitmişlerdir, diye geçirdi içinden.

«Uzun yol yürüdüğün için karnın da epeyi acıkmıştır, mutfağa inip, sana güzel bir kahvaltı hazırlayayım şimdi çabucağ...»

Dengeyi çok şükür kurabilmişti. «Teyze» ye bundan böyle artık çok yavaş yürümesi gerektiğini söyleyivermemek için kendini güç tuttu.

«Portakal reçelli, güzel bir kahvaltı...»

Kapıda durmuş, gülümseyerek gözünü kırpyordu.

«Unuttun mu?...»

Hayır, unutmamıştı. Portakal reçelini gene çok seviyordu. Böyle olduğu halde, gözlerini «teyze» ye dikti ve :

«Çok teşekkür ederim, sakın zahmet etmeyin.» dedi. Diyebildi.

«Teyze» nin durakladığını, gözlerini kıstığını, dikkatle kendisini süzdüğünü sezdi keyiflenerek.

«Ben görmeyeli bakıyorum sen epeyi büyümüşsün.»

Sandığa baktı, içini şeytanca bir sevinç yaladı. «Evet, bu belki de büyümeğdir» diye düşündü.

Sonra, akşam oldu.

Güneş, odadaki en son parıltılarını da toparlayıp çekildi. Çok derin suların nasıl güçlkle çekilirse...

«Teyze» nin yüzü daha uzadı, çocukları, çocuklarının babaları duvarlardan duvarlardan da silindiler. Baharlar daha beyazlanıp, ölmüş, tekinsiz gelinler gibi pencerelere yaslandılar. Aşağıda, makinenin tıkırtısı dindi. Bahçede, adını bilmediği bir kuş ötmeye başladı. «Teyze», içini çekti, kımıldandı.

«Kalkıp ışığı yakayım» dedi.

Işık, yüzünü birden kısaltıverdi. Ortalık yerde gözleri, iki yalnız kişi gibi birbirlerine sokulup büzüldüler.

«Sen de çantanı aç da, ödevin varsa yap, çocuğum.» dedi.

Çantasında yalnız bembeyaz bir mektup sayfası vardı.

«Hayır, ödevim yok.» dedi.

Camlarda parlak, simsiyah bir yalınlık. «Teyze» nin gözlerinde yalınlık, sabırsızlık. Vazoda hafif bir sallantı. Biriktirilmiş, bekletilmiş, vazgeçilmiş bir ömrün, bir sandığın usulca aralanan kapağıyla birlikte yayılan kokusu. Ve, «teyze» nin gözlerinde yalnız sabırsızlık. İşte şimdi sıra onundu. Daha önceleri nasıl da düşünmemişti, buru. Sandığın

açılışında nasıl da hep kendi çıkarına sevinmiş, «teyze» ye de bir pay düşebileceğini akıl edememişti.

Baharlar camlarda hışırdadı. Aşağıda yeniden tıkırtı başladı. Üç aylık yüzlü kişi, yeniden sessizce sayalara abandılar. Baharlar'a donanmış bir ilkyaz akşamının ardında ve tek kelime olsun konuşmadan. Vazoyu gözleriyle sımsıkı, dümdüz tuttu. Göz-ucuyla «teyze» yi kolladı. «Teyze» nin gözlerinin uçlarını. Yanılmıyordu. O sandık ve arsızlığı arasına ne vakittir sabırsız, tetikte beklemekten gerilmiş köprünün üzerinde inandına daha gevşedi.

■ Küçük, tatlı bir kanat çırpıntısı.

Pervaneyi sevinçle selâmladı. «Teyze» öksürdü. Oralı bile olmadı, gözlerini pervaneyle birlikte neşeyle odada uçuşturdu. «Teyze», gözlerini pervaneden almak için ikinci bir defa öksürdü. Kuru. Sinirli. Artık göz uçlarıyla değil, doğruca baktığını seziyordu kendisine. Dik dik. Kulak kabartsa, dişlerinin gıcirtısını bile duyabilirdi. Şimdi lâmbanın çevresindeydiler. Pervane çok vızır diyordu. Işığı bulmuştu ya keyfine diyecek yoktu; en güre, en neşeli vızırtısıyla vızır diyordu. Sandık da açılmak üzereydi artık neredeyse.

Çiçeklerden birinin sessizce konsolun örtüsüne düştüğü an'dı, «teyze» de sabrını bitirdi. Gözleri hâlâ kendisinde :

«Sen, gerçekten büyümüşsün.» dedi.

Anlamamazlığa gelip, «neden?» demedi. Onun yerine «teyze» :

«Neden?» dedi. «Neden «teyze» nden parça istemiyorsun?»

Sandık, böylece açılmış oldu. Yüzü kızarmadan. Kendiliğinden. Kendiliğinden mi? «Teyze» titriyordu. Sandığa iki kat, hırsla eğilmişti. Elleri, burun kanatları titriyordu.

«Bak çocuğum!» dedi. «Şuna, şunun işlemlerine dikkatle bir bak!»

Kulakları o tanış, eşsiz hışırtıyla gıcıklandı. İşlemler, her vakitki alışkanlığıyla kıvrakça önüne serildi. Kararmış simlerin keskin kokusunu, buruk tadını bir kere daha duydu. Artık ne yapsa gözlerindeki hayranlığı gizleyemeyeceğini bildi.

Sıra, o cümledeydi. «Teyze», solugunu kesmiş, gözlerini işlemlerin kıvrımlarında belertmişti bile. Hey aynı dört kelime :

«Bu, benim gelinlik giysimdi.»

«Teyze» nin kurduğu hayranlık, apaçıkta gözlerinde.

«Bu gıysiyi günlerce, bıkip usanmadan işlediğim günleri hatırlıyorum.» diye devam etti «teyze». «Ama artık görüyorum ki, simleri iyiden iyiye kararmaya yüz tutmuş.»

Günlerce, bıkip usandıktan, umutla, mutla, özenle işlenilmiş bir gelinlik. Hiç giyilmemiş bir gelinlik. Bir sandığın küfüne, güvesine, karanlığına işlenilmiş bir gelinlik. Gözlerindeki hayranlığı apaçık tutuyordu.

«Teyze» birden gevşedi, solğunu bırakıverdi :

«Gene de,» dedi, «sapasızlaşmış yaşıyor bak... İnsanlar ölüp gidiyor ve bir kumaş parçası sapaşızlaşmış yaşıyor bak...»

Günlerce, bıkip usanmadan, umutla, mutla, özenle; bir sandığın küfüne, güvesine, karanlığına işlenilmiş bir gelinliğin göstermeliğinden alınan avuntunun ufacıklığını gözünün önüne getirdi ve tuttu, gözlerindeki hayranlığı apaçık, seve seve «teyze» nin gözlerine verdi.

★

GECE - YARISI

Hep aynı uzaklıktan, hep aynı tı kurtı!

Ansızın masmavi bir karanlığa uyanıvermişti tatlı uykusundan. Yatağında doğrulmuş, kulak kabartıyordu :

Yanılmıyordu. O tıkırtıydı. Biteviye. Peki ama gece yarısı saya dikilir mi?

Eşyaları, derin uykularının büyüünde seçemedi ilkin; sonra gözleri alıştı, köşeden güçlükle sandığı bulup çıkardı. Şaşılacak şeydi! Ona mı öyle görünüyordu yoksa? Sandığın kapağı akşamki gibi açılmış, duruvara dayanmıştı! Peki ama gece yarısı sandık niçin açılın?

«Teyze» nin soluklarını aradı. Bulamadı. Yatağını aradı. «Teyze» yatağında yoktu!

Titreyerek kalktı, pencerenin önüne gitti.

Baharlar bahçeyi ay ışığı gibi aydınlatmıştı. Çok yakın bir dalda öten bir cırcır böceğinden başka çıt yoktu. Değken bir hisirtti! Kulaklarında o gıcıklanma- Gözleri dört açıldı. «Teyze», uzun, sim işlemeli eteklerini ardında sürüyerek, aşağıda bahçede doluşuyordu! Baharların

arasında! Başının bilinen sallantısıyla gerçekten de kırıtkan bir genç kız görünüyordu pencereden.

Konso'dan doğru kaçamak bir gürlüti işitti. Çarçabuk döndü. Alaca, mavi karanlıkta hiç bir şey göremedi. Ama anladı ki, bir çiçek daha düşmüştü konsolun örtüsüne. Yapılacak bir şey yoktu; artık bembeyaz bir mektup sayfasının içindeydi nasılsa.

Bir çiçek daha... Vazo, küçümsenmeyecek bir gürlütiyle devrilip, tuzla buz oldu.

Dostluk Üstüne

(2. Sayfadan)

kestirmeden gidebilmenin en pratik yolu dost sayısını artırmaktır ya, bırakalım bunu, «dost kırmak» yalnız bundan mı ileri geliyor? Ona bakalım. Bu çürümüş toplumda, her Alahın günü nice kalleşlikle, nice oportünistlikle karşılaşılan bir insan, bir düşünceye inanıyorsa, inandığı ilkelere yaşamıyla birleştirmek kaygı-

sındaysa, kendine ve dolayısıyla insanoğluna saygısını yitirmemek için bu ilkelere sırt çevirmemek istiyorsa, nasıl «dost» kırmaz?... Mümkün mü «dost kırma» dan yaşamak? Gerçek dostları olanlar «dost kırmak» tan korkmazlar. Şöyle de söyleyebiliriz: Türkiye'de düşmanı olmayı gerçek dostu da olamaz. Herkesle dost olanlara gelince... Ne diyeyim, var böy'eleri de; hoşlanmıyorum onlardan.

S. Eyüboğlu, 1949 yılında yazdığı yazıdaki ölçüleri genişlettiği için, «Bir pula dost satanlarımız simit satıcılarımız kadar boldur nedense.» diye yakınıyor; onlardan kurtulmak için yolu kendi göstermişti, eski yazısı şöyle biter: «Böyle olunca dostluk düşüncesini birliğinden nasıl vazgeçebilir? Düşünüş ayrılıkları hayatımızı allak bullak eder de dostluğa dokunmaz olur mu? Uzun sözün kısası, daha Yaprak'cası hemşehrim, dostlarını iş ve kafa arkadaşlarının arasından seç.»

Fethi NACI

1961 YILINDA

9

MİLYON

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

(Dost 24)

gün sıcak bir yaz günüydü. Böyle olacağı daha güneş doğanda belli olmuştu. Çoğunlukla çok sıcak günler sıkıcı olur.

Benim de canım sıkılıyordu. sabah kalkınca kampın gazinosuna gittim. Oturdum. Çaylar daha gelmemişti. Kahvaltıdan sonra Eşek adasına gidecektik. Zaman geçsin diye Eşek adasını düşünmeğe çalıştım. Oysa Eşek adasının toprağını, ağaçlarını, küçük çiçeklerini hiç görmemişim ki düşüneyim. Birden aklıma mavi gözlü adam geldi. Ona ilk dün geceki partide dikkat etmişim. Gülüşü bir hoştu. Elleri sıcak, gözleri maviydi. Kendimi adamı düşünmeğe zorladım. Örneğin balık yerken nasıl olurdu ağzı? En güzel sarı çiçeği götürüp masasına koysaydım nasıl bakardı? Sorunun sonunda saplanıp kalıyordum. Ötesi gelmiyordu. Bir şey düşünemiyordum ki. Gerçi ben mavi gözlülerden hiç hoşlanmazdım. Aklımı gelmesinin tek nedeni dün içinde bulunduğumuz sürenin gece olması, ellerinin de sıcak olmasıydı. Birden kırmızı kareli masa örtüleri, kenardaki kocaman palmyeler gözümü dolduruyordu.

Güneş pırıl pırıldı. Uzakta dalyana kuşlar konup konup uçuyorlardı. Birazdan Eşek adasına gidecektik. Oysa benim canım sıkılıyordu.

Yan masadan gülüşmeler geldi. Düşünecek birşey de bulamıyordum ki. Çaylar da bir gelseydi ya. Bu gün de besbelli yine o kötü peynirden vereceklerdi. Aklıma kötü peynir gelince canım iyicene sıkıldı. Peynirin kocaman delikleri vardı. Rengi de sapsarıydı. Üstelik ekşiydi de. Yine gülüşmeler oldu. İnsan gülerken ne garip sesler çıkarıyor.

— Garip, garip ne oturuyorsun diye bağırırdı biri.

— Canım sıkılıyor dedim.

— İçimizde en neşeli sendin hani? Gerçekten canının sıkılması çok gülünç.

— Olur bazı dedim.

Biri birşey söyledi. Katıla katıla güldüler. Şu garson da ne yavaş adamdı.

— Senin kaç tane yüzüğün var?

— Saçmalamayın dedim. Kızmıştım.

— Söylesene canım kaç tane yüzüğün var?

Benâl DEMİREL

Veronika ile Sıcak bir Yaz günü

— İki taneydi. Geçen sene birini yitirdim.

— Benim on tane dedi biri. Her parmağıma birini takarım.

Yine güldüler.

— Pırıl pırıl parlar. Hepsi de altın.

Baktım. Uzun esmer bir çocuktuk. Şimdiye dek yüzük taktığımı hiç görmemişim.

— Dalga geçme dedim. Güldü.

— İnanmasan gösteririm bile dedi. Tam on tane.

— İyi dedim. Birden aklımdan Eşek adasına gitmemek geçti. Birşey söylemiş olmak için ben gelmeyeceğim dedim.

Kızdılar.

İlk sen istemiştin dediler. Oysa güneş öylesine sıcaktı ki. Hem mademki canım sıkılıyordu, belki Eşek adasında da sıkılacaktı. Adanın toprağını ağaçlarını beğeneceğimi, seveceğimi nereden bilebilirdim.

— Canın isterse dedi uzun sarı saçlı kız. Sen de Veronica ile otursun.

Garson çilek reçelini, tereyağı, zeytini, ekmeği, koca delikli peyniri ve çayı getirdi. Tabakta on tane zeytin vardı. Tam sekizincisini yerken — Veronica kim biliyormusun dedi biri.

— Ne bileyim dedim.

— Bak dediler köşede oturuyor. Siyah saçlı.

Laf olsun diye baktım. Şişman bir kadındı. Boynu kolları, parmakları tombul tombuldu. Saçları kısa, si-

yah, küçük bukleliydi. Bembeyaz pudralı yüzü, vişneçürüğü boyalı küçük dudakları, siyah ka'eme çizilmiş incecik kaşları ile ötekilerden bir başkaydı. Onu tanıyordum. Çadırının önünden geçtikçe gülerdi. Oysa gerçek ismi Veronika değil ki. Niye sanki Veronica diyorlardı.

Kahvaltıdan sonra Eşek adasına gittiler. Bir süre sonra da gazinoda Veronica ile benden başka kimse kalmadı.

VERONİCANIN YÜZÜKLERİ.

Dalyanın çevresindeki kuşlar çoğalmıştı. Ben yalnız oturacak değildim ya. Veronicanın yanına gittim. Veronica ikinci çayını içiyordu. Konuşacak birşey arıyordum. Birden, o:

— Dün dalyana niye gelmediniz dedi öyle güzeldi ki.

Gözlerinin pırılısından birşey söylemek istediği belliydi.

— Siz de gittiniz mi diye sordum. Gittiğini bile bile.

— Gittim dedi. Bir daha gitmem ama.

— Niye dedim içime güleç güneşler çöreklenmişti. Eşek adasını çoktan unutmuşum.

Korktum dedi Veronica. İki tane arap balıkçı vardı. Birinin gözü körmüş. Öyle dediler. Ötekilerde öyle garip, öyle korkunçtu'ar ki. Ben tam ağların yanında duruyordum bir de baktım arap balıkçılardan biri bileziklerime yüzüklerime bakıyor.

İlk o kez dikkat ettim. Veronica'nın kollarında sıra sıra altın bilezik-

ler, her parmağın da da üstü ince oymalı bir altın yüzük vardı.

— Yaa dedim demek korkunç bakiyordu. Peki sonra ne oldu.

— Mendilimi çıkarıp bileziklerimin üstüne bağladım. Subayın hanımı ne oldu diye sorduğunda da bileğim acıyor dedim. Yüzüklerimi görmesin diye de ellerimi cebime soktum. Bir tane de kör kedi vardı. Bir de kocaman kuyu. Kuyunun üstünden yağlı ipler sarkıyordu. Gidelim dedim. Biz ağların arkasından güneşin batımını gözleyeceğiz dediler. Bir yudum çay daha içti. Veronica. Buradan da güneş batıyor dedi. Aynı güneş değil mi. Kırıklarına sürdüğü kara boyalar göz kenarlarında birikmişti. Ben de gitim taa berideki taşlara oturdum.

Küçük parmağındaki yüzük aklımı çelmişti. Düşündüğümü söyledim.

Hepsi altın dedi. Yüzü birden mutlulaşvermişti. Bir şey içer misiniz dedi. İçmem dedim. Pencerenin koyuluğunda alnındaki küçük buklelerini düzeltti. Hepsi altın dedi. Bileziklerim de altın. Şimdi böyle yüzük yok dedim. Küçük parmağındakini gösterdi. Bunu evlendiğimiz gece kocam vermişti. Sonra bir garip güldü. Öylesine çok pudra sürmüştü ki yüzünün kızarıp kızarmadığını anlamadım. Gerçi söylediğinde çekinecek birşey yoktu. Oysa güllüğü çok garipti. Aklımdan mendilimin ucunu ıslatıp, yanağının bir noktasını silip, kızarıp kızarmadığına bakmak geçti. Veronica bir süre açık sarı kumlarda güneşlenenlere baktı. Deniz küçük dalgacıklıydı. Kıyıda sıra sıra korkunç kelebekler örneğin şemsiye'ler vardı. Birden, Subayın karısının çok altınları var dedi. Subayın karısı çiçekli mayosu ile boylu boyunca uzanmış yanıyordu. Oysa hiç birini takmıyor. Geldi geleli bir tane bile yüzük takmadı. Bilezikleri Japonvadan gelmiş. İnce yünden işli ceketleri de var. Geçenlerde bana gösterdi. Her gün birini tak dedim. Burada kimsenin böyle şeyi yok dedim. Saçı bile beyazlanmamış. Göçtükten sonra mı takacak. Sokağa çıkarken bile bir tane bilezik takıyor.

Palmyeler güneşte pırıl pırıldı. Palmyeleri düşününce içim acıdı. Çünkü palmyelerin altın yüzükleri, bilezikleri yoktu. Veronica bilezikleriyle yüzüklerini bana bir günlük

verir miydi. Hepsini kollarıma, parmaklarıma taksaydım. Dudağımı da vişne çürüğü boyasaydım. Sokağa çıksaydım Sokaklar en kalabalık, hava en güzel olsaydı. Kimsenin işi olmasaydı. Herkes sokakta olsaydı. Herkes bana baksaydı. Ağaçların gölgesinden gölgesinden geçeceğim büyük, geniş sokağı. Üçüncü küçük ağacın altında kadınlar dönüp, ne güzel altınları var diyecekler. Ben saçımı düzeltmek için kollarımı kaldıracam. Bileziklerim şingirdiyacak. Durup bakacaklar. O kez yanımdan bir kadınla bir adam geçiyor olacak. Kadının ellerinde, kollarında hiç bilezikleri yüzükleri olmayacak. Kadının adama. Bana da öyle yüzük al diyecek. Biliyorsun diyecek adam paramız yok, isteseydin alırdın diye sızlanacak kadın. İstiyorum diyecek adam. İki yıl önce sana altın küpe almak istememiş miydin. Sonra da o parayı başka yere vermemiz gerek memişmiydi? Sen de bana üzülme dememiş miydin. Kadın hiç yoktan ağlamaklı olacaktı. O zamandan bu yana iki yıl geçti diyecek. Ben de altın isterim, bilezik küpe isterim. Ondan ötesini işitmiyeceğim. Gerçi bileceğim ki ondan öte kadın adamın gömleklerini eskisi gibi iyi kalamıyacak. Büyük ağaçlardaki kuşlar ötecek. Herşey ne güzel olacak. Bileziklerim ne güzel pırlıdıyacak. Ya yüzüklerim... Yüzüklerim kuşların bilem aklını çecek. Ve herkes dönüp dönüp te bana ne hoş bakacak. Aynalı vitrinden geçerken ne yapacağım biliyor musunuz? Durup aynaya bakacağım. Kollarımı kaldırıp indireceğim, Adamlar yüzüklerini görsünler diye dükkâna girip geniş ağızlı küçük bardak soracağım. Yok diyecekler. Başka bardaklar çıkaracaklar. Yüzüklü on parmağımla bardakları bir bir tutacağım. Oysa hiç birini almıyacağım. Sokağa çıkınca susuyacağım. Çünkü o gün altınlarım çok parlamış diye güneş, sevgili güneş en korkunç parlaklığında olacak. Mavi masa örtülü gazinoya girip, köşedeki masaya oturup su istiyeyeceğim. Altınlarımı görünce iki garson birden gelecek. Üçüncüsü de iki adım ötede duracak. Hemencecik benim yanımdaki öteki masaların örtülerini düzeltcekler. Temiz bardak getirip koyacaklar. O sırada gazinoya başka kişiler gelecek. Kadınlar ve erkekler. Limonata istiyecekler. Garson-

lardan biri olur diyecek oysa yine gelecek. Üçü birden benim karşımda duracaklar. Çünkü benim altınlarım olacak. Çünkü o denli altınlar o sıralarda çok para edecek. Oysa yeni gelenlerin altınları olmayacak, gömlekleri de basit, ucuz kumaştan olacak. Ben yüzüklerimi iyice görsünler diye bir süre daha oturacağım. Sonra kalkacağım. Garsonlar kapıya dek gelecekler. Kapıda yerlere dek işilecekler. Dükkândan çıkınca mutluluk sürem dolmuş olacak. Sokağın sonunda bir taksiye bineceğim Şoföre Veronicanın evinin adresini vereceğim. Büyük sokak boyunca hep ağlamaklı olacağım. Gerçekten de bir gün bana yüzüklerini bileziklerini verseydi. Dudağlarımı onunki gibi vişne çürüğü boyasaydım.

Veronica çayını besbelli çoktan bitirmişti. Güneş palmyeleri geçmiş, ilk kırmızı örtülü masaya ulaşmıştı. Bacaklarım sınımsıktı. Eşek adasına giden sandal taa öteerde küçük kapkara bir noktaydı. Deniz en güzel maviliği ile gözüme doldu.

— Denize girmiyormusunuz dedim.

— Hayır. Kalbim var. Kocam istemiyor.

Küçük rimelli gözlerinin pırlıtısında denize girmemesinin nedeninin bu olmadığını sezinledim. Bir kere kulağıma çalınmıştı. Bilmem kimden işitmişim. Çok şişman olduğu için kocası Veronicanın denize girmesini istemiyordu. Kısa bir süre Veronicanın şişman bacakları, kocaman bacakları, kocaman kocaman memeleri, kocaman kalçasıyla denize girdiğini düşündüm. Birden deniz çekti. Suya girmek, mavi olmak, güneş olmak...

Kalktım.

dost dergisini
seviyorsanız

ABONE

OLUNUZ

ABONE

BULUNUZ

— Öğleden sonra yine gelip oturacak mısınız dedi Veronica.

— Eşek adasından dönmezlerse gelirim dedim.

Küçük vişne çürüğü dudaklarıyla kocaman güldü.

VERONICA DENIZE GİRDİ.

Sarı sıcak kumlarda ayaklarım ya niyordu. İskeleden atlardım. Denizin mavisinde bir bölük tanrılık olmalı mutlak. Ve kişiyi kemiklerine dek mutlaklaştırarak ıslaklığında. Ya kumlarda ayaklarınız nasıl cayıp cayıp yanar. Sonra yine suya koşmak. Suddim. Uykum vardı. Gözlerimi kapadım. Kum, su... Su, kum, güneş... Ne kadar yüzdüm bilmiyorum. İskeleye çıktığımda güneş çoktan gazinodaki bütün masaları kaplamıştı. Veronica ya baktım. Yoktu. Kumlara uzandım. Uykum vardır. Gözlerimi kapadım. Gözümün önünden çizgi çizgi güneş kırmızılıklarıyla gök mavilikleri geçti. Sonra çizgiler birbirine karıştı, karıştı. Güneş uykusu başlangıcımın en güzel noktasında iskeleden gü'üşmeler geldi. İçinden birşey dürtüyor. Baktım. Niye güldüklerini anlamadım. Küçük çocuklar biraz beride suyun başlangıcında top oynuyorlardı. Oysa Veronica... Gerçekten de Veronica'da oradaydı. Eteklerini beline dek kaldırmış, bir eliyle sıkı sıkı tutmuştu. Bembeyaz bacakları, dizlerinin iki parmak yukarısındaki, paçası lastikli donuyla denize doğru yürüyordu. Birden son şemsiyenin a'tındaki ince sarışın şakır şakır güldü. Örneğin yağmurun ilk düşüşünde nasıl bir sevinç vardır ve bir boşalma, işte öyle. Gerçi Veronica işitmedi. Kocası ise taa ötede şezlonga uzanmış uyuyordu.

Bir adım attı. Saçları ile bilezikleri ışı ışı sarı kara parlıyordu. Su dizlerine dek çıkmıştı. Durdu. Çevresine bakındı. Gökyüzüne, denize, kumlara, ağaçlara. Veronica çok uzaklardaydı şimdi. Öz'emplerdeki bizim bilmediğimiz bir süreyi yaşıyordu. Yüzünde sudan dudaklarına dek yayılan bir sevinç vardı. İki adım daha attı. Çingene pembesi donu yol yol ıslanmıştı. Islak pembede, parlak altınlarda, sevinçli gülüşünde öylesine insansı bir mutluluk yoksunluğu vardı ki. İçinden koşup Veronicayı kuca'lamak geçti. İlk kumların içinde yanaklarını öpmek. Sonra çevrenin en eşnesli yerinde k'ıla katıla gülmek. Sonra da bir ağacın altında ağlamak... Ve

ronica birden beline dek suya girdi. Ya düşseydi şimdi. Ne olurdu? İçime bir korkudur girdi. Elini suya soktu. Yüzünü, saçlarını ıslattı. Besbelli şimdi kaşlarındaki boya'ar yüzüne bulaşmış sular memelerine akmış olmalıydı. Denize giren öteki kadınlar gibi boynu, memeleri, yüzü ıslak olmalıydı. Kalktım. Suların başladığı noktaya doğru yürüdüm. Kumluktaki tüm kişiler bölük bölük toplanmışlar çıkırtkan sessiz gülmelerle Veronicaya bakıyorlardı. Eteğini sıkı sıkı tutuşunda küçük çocuklar gibi, hani küçük, mutlu, sevinçli çocuklar gibi koşmak suya atılmak özlemi vardı. Bir de kadınlar gibi mayo giyip boyluboyunca kumlara uzanmak özlemi... Bir süre sonra çıktı. Çingene pembesi don etlerine yapışmış, karnı, kalçaları kocaman belirmişti. İlk şemsiyeye dek yürüdü. Kumlar ıslak ayaklarına yapışmıştı. Donundan yol yol sular akıyordu. Beni görünce durdu. Güldü. Güldüm.

— Kocam ayaklarımı sokmama ses etmedi dedi.

— İyi dedim.

Başımı salladım. Biliyordum. Örneğin hayır deseydim tüm kanıları yıkılacaktı. Gerçi deniz gerçekten de güzeldi. Denize baktı.

— Çocuklar ne güzel oynuyorlar dedi. Evet dedim.

— İslanmışsınız dedim sonra.

— Kumlara uzanacağım dedi. Oysa her tarafım çamur olacak.

— Zararı yok dedim. Kurudu mu silkersiniz.

Oturduk. Ayaklarını kumlara soktu. Etekleri Hala belindeydi.

Kumları avuçladı. Elinde sıktı. Evren yaratılabilir besbelli kumlar böylesine okşanmamıştır.

— Kocam görürse kız dedi. Güldü. Kumlar ne sıcak değil mi.

Çevremize kişiler birikmişti. Belli etmeden Veronicaya bakıyorlardı. Oysa onun çocuksu, korkulu mutluluğunda öylesine bir başka tanrılık vardı ki. Üşüyeceksiniz dedim. Bumburuşuk elbisesini dizlerine dek örttü. Bileziklerindeki çiçekleri seçmeğe çalışıyordum. Yemek çanı Veronicanın sarı sıcak kum mutluluğunu bozuverdi.

— Üstümü değiştireyim dedi Veronica.

— Ben gazinoya gittim. Acıkmıştım.

VERONICA VE SEVGİLİ KOCASI.

O gün et vardı. Yanında kıpkırmızı bir salça ve patates püresi. Açlık başlangıcı, açlık ortası ve açlık sonu. Açlığımın ortasında mutfaktan gelen yemek kokusunda Veronicayı unuttuymuştum. Radyoyu sonuna dek açmışlardı. Eski bir şarkı, bir cızırtılı hoparlör, bir kırmızı masa örtüsü, bir sıcak yemek bir bardak soğuk bira, bir sıcak yaz günü ortası...

— Birkaç balık almaz mısınız?

Başımı kaldırdım. Veronica idi. Elindeki kocaman tabakta sım sıcak balıklar vardı.

— Bu sabah dalyandan getirmişlerdi de. Biz de alıp kızarttırdık.

İki tane aldım. Kafamın içinde yine Veronica uğuldamağa başlamıştı. Yemekten sonra tüm kişiler birer ikişer gittiler. Canım gazinoda oturmak istiyordu. Veronica da gitmemişti. Yanındaki geniş ko'tuğa oturdum. Oysa başlangıç noktasını bulamıyordum. Aklımdan çizgi çizgi birşeyler geçiyordu. Besbelli Veronica da öyleydi. Birden laf olsun diye.

— Su çok sıcaktı dedim.

— Öyle idi dedi. Küçük, sevinçsiz güldü.

— Gerçi elbiseniz şimdiye dek kurumuştur dedim.

— Gerideki ağaca astım dedi.

Veronica da bir gariplik vardı. Küçük gülüşünü kanıksamıştım.

Yarın da ayaklarınızı denize sokacak mısınız dedim.

— Kocam görmüş dedi Veronica.

— Oysa o uyuyordu dedim.

Sonra kalkmış dedi. Gözleri pırıl pırıldı. Ateş ateşti. Sonra çadıra gitmiş. Orada oturmuş, bana bakmış. Hani ben ayaklarımı kumlara sokmuştum. O kez, işte tam o kez Veronicanın da kıvrık saçlarında, gözlerinin kapkara boyasında, dudaklarının kırmızısında bir büyük tutam kadınlık olduğunu sezdim. Demek Veronica da kadındı. Oysa ben Veronica ya o zamana dek bir iskemleye, bir ağaca, bir kediye bakar gibi bakmıştım. Veronicanın da bir kadın olduğu hiç aklıma gelmemişti. Gerçi onun bileziklerini, eteklerini, görmüştüm, gerçi kumdaki şişman çıplak bacaklarını düşünmüştüm oysa hepsi bu kadardı.

— Çadırı gittiğimde elbisemi çıkardım dedi. O çadırın önünde otu-

ruyordu. Beni beklemiş. İçeri geldi. Denize girdin dedi. Su çok sıcaktı dedim. O da dedi ki, bir daha denize girme dedi. Bacaklarını açıp kumlara oturma dedi. Ve gözlerinde yine o kadınsı ateş. Beni kıskanıyormuş.

Birden içim bölük bölük oyuluyordu. Bir keresinde kocası ne yapayım onu böyle kandırıyorum demişti.

— Demek kıskandığından denize girmenizi istemiyormuş dedim.

— Seni kimse çıplak görsün istemiyorum diyor dedi.

— Güldüm, garip dedim.

— Yok dedi. Veronica mademki istemiyor ben de girmem.

— Ama deniz çok güzel.

— Güzel dedi. Palmiyelerin ötesindeki denize baktı. Sonra birden. Kocam çok iyidir dedi. Bunu öylesine ne çıkırtkan bir sesle söylemişti ki, masaların kulağı olsaydı ve bir de palmiyelerin, en geridekiler bile işitirdi. Ne istersem alır dedi sonra. Geçen yıl bana altın al demiştin. Oysa benim bileziğim, yüzüğüm vardı. İstedim diye gitti aldı.

Besbelli sizi çok seviyor dedim.

— Seviyor ya. dedi Sevdiğinden de kıskanıyor.

— Güzel şey dedim

Birden sabahki gibi kocaman güldü. Gerçi sevmeseydi, beni kıskanmasaydı onu dinlemezdim. O kez denize bile girerdim. Kumlarda kadınsı uzanmak özlemi bazı bazı yüzeye çıkıyordu. Oysa o sevdiğini sanmak yok mu... Ve birde kıskanıldığını sanmak...

— İşte dedi Veronica birden.

Önce anlamadım. Baktım Veronicanın yüzü gülekti, alaldı, kadınsıydı. Döndüm. Kocası palmiyelerden doğru bizden yana geliyordu.

Veronica yere düşen mendilini almak için eğildi. Bilezikleri şanırdadı. Yavaşça,

— Bacaklarım çıplak oldu mu kıskanıyormuş dedi. Çadırda görecektiniz öyle kızmıştı ki.

Taa ötede mavi suda bir kara nokta vardı. Besbelli Eşek adası dan dönüyorlardı. Veronicayı sevdiği kocası ile başbaşa bırakmak için kalktım. İşkeleye gittim.

VERONİCANIN UZUN KÜPELERİ.

Tahtalar güneş güneşti. Tepedeki sarı kırmızı omuzlarımı yakıyordu. Deniz küçük dalgacıklıydı. İskelenin ucuna oturdu. Ayaklarımı denize sarkıttım. Zira denizin

üstünde oturmak güzel şeydir. Otu-
rup da ayaklarını bir geri bir ileri sallamak.. Ayaklarını sallayıp ta uzak, derin diplerdeki korkunç yeşilleri düşünmek... Uzun bir süre bu denli oturdum. Düşündüm ki örneğin birçok, birçok gözlerim olsaydı. O birçok gözlerimi acıp derin dipleri gözleseydim. Sonra demin dediğim o korkunç yeşiller bir bir kımıldansalardı. Usul usul, ve sessiz... Gözlerimi dibe çekselerci. Yine usul usul Kaçsaydım, kaçsaydım. Birçok gözlerimi korkunç diplere bırakıp, kendi gözümle uzak dağlara kaçıp kurtulsaydım. Deniz, Diplerde ki korkunç yeşilleri düşünmeden salt deniz... Sevdiğim buydu işte. Salt en yukarıdaki mavilik, yukarıdaki ıslaklık.

Uzun bir süre sonra, güneş dağlara yaklaştığında Eşek adasından döndüler. Eşek adasının toprağı kırmızı, ağaçları yeşilmiş. Kıyısı taşlıkmış. Birkaç kuru çalılık görmüşler. Tepede bir ev varmış. Yemeklerini karşı kıyıda koca gövdeli bir ağacın altında yemişler. Eşek adasının toprağını, taşını bir bir anlattılar. Güneş batıp iskelenin tahtaları soğumağa yüz tuttuğunda, gazinoya gittik. Yemek çanı çalınca onlar giyinmeğe gittiler. Yemekten sonra dans edecektik. Mutfaktan akşam açlığını oyan yemek kokuları geliyordu. Veronica masasında kocasını bekliyordu. Yanına gittim palmiyelere karşı oturdum. Palmiyeler kararına başlamıştı, Veronicanın kulaklarında omuzları na dek sarkan uzun küpeler vardı. Yüz mumluk ışıkta küpelerdeki kırmızı taşlar pırl pırl yanıyordu. Altın sarısıyla karışık kırmızı gözlerime batıyordu.

— Küpelerinizin kırmızısı çok güzel dedim.

— Kocam nişanlandığımız zaman almıştı dedi. Çoktandır takmıyorum da.

Kaşlarını her günküden çok boyamıştı. Elbisesinin bir düğmesini açmıştı. Dantelli gömleği, memelerinin başlangıcı görünüyordu. Bundan sonra büyük bir sarhoşluk gibiydi. Yemek boyunca Veronicayı görmek, Veronicayı düşünmek şaşkın, acımsı bir sarhoşluktu.

Yemek bitince masaları kenara çektik. Eski bir dans şarkısı sonra bir yenisi. Sarı saçlı kız yanımdan geçerken. Bak dedi ay ne güzel.

Bir süre ayın ne olduğunu çıkaramadım. Ay merdivenlerin başında mı olurdu. Ağaçların tepesinde mi. Belki de yenirdi bile. Tatlı mıydı acı mıydı? Aklım hep Veronicadaydı. Her dönüşte Veronica uzun küpeleri, kırmızı dudaklarıyla gözüme çalınıyordu. Her dönüşte Veronicanın kocasına kadınsı güldüğünü görüyordum.

Ve her dönüşte Veronicanın kocasının duvarın dibinde oturan ince sarışına insanca baktığını görüyordum. O kaçınılmaz, o basit, o gerçek insanca...

Dansettiğim adam sarışın mıydı, esmer miydi? Elleri sıcak mıydı, soğuk muydı? Eski bir şarkı mı çalıyordu? Yoksa yeni bir şarkı mı? Ne bileyim ben. Belki şimdi dans bile etmiyordum. Belki kızın çok güzel dedikleri ayı yemişlerdi de bana vermemişlerdi bile. Ne bileyim ben, Kafam Veronica ile doluydu şimdi. Veronica gülüyor, Veronica bileziklerini şingurdattıyordu. Bacaklarını açıp kumlara yayılıyordu. Sonra Veronica uzun küpeliyordu. Sonra Veronica uzun küpeler takip dantelli gömleği ile kocasına kırıtıyordu. Kadınsı mutlu - luğunun orta yerinde kocası ince sarışını çıplak düşünüyordu. Işıkların sönmesine yakın Veronica kocası ile çadıra gidiyordu. Veronica soyunup gömleğe kalıyordu. Kocasını yanağına öpüp yavaşça, usulca, incecce, erkekçe, yarın denize girme seni kıskanıyormuş diyordu.

Gazinonun gerisinde bir salkım söğüt vardı. Veronica gibi salkım saçak bir söğüt. Söğütün yüksek dallarının bitiminde bir beyaz yuvarlak vardı. Kızın dediği ay oydu işte. Bizim mahalledekindendi be. Hani şu bizim kenttekenden...

Bir eski, yavaş şarkı koymuşlardı pikaba. Küçük yaprak sallantısı süresi boyunca ona niye Veronica dediklerini çıkarmağa çalıştım gerçi benim aklıma da başka isim gelmiyordu.

Sonra söğüt çekti. Deniz kokusu çekti. Ay çekti. Şarkı çekti. Bugün de hava ne sıcak olmuştu. Yarın Polonez köye gidecektik. Küçük tahta evin önünden denize dilek taşı atacaktık.

Bir yarın olsaydı. Denize gireseydim. Yarının yemeklerini, ekmeğini yeseydim. Suyunu içseydim.

Sanat Sanatçıları

TÜRK DİL KURUMUNDA TANITMA KOLU

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu bundan önceki toplantısında, Kurumun amacının daha çok yayılması, çalışmalarının daha iyi duyurulması için bir «Tanıtma Kolu» kurulmasını kararlaştırmıştı.

Kurumun Yönetim Kurulu yılın üçüncü toplantısını 23, 24, 25 Eylül de yapmış, gündemindeki maddeleri görüşmüştür.

Kurulması kararlaştırılan Tanıtma Kolu Başkanlığı için arkadaşımız M. Sunullah Arısoy Kol Başkanlığına seçilmiştir.

Arısoy'a yeni görevinde başarılar dileriz.

TÜRK DİL KURUMU ÖDÜLLERİ

Her yıl verilmekte olan Türk Dil Kurumu Ödülleri'nin bu yılki sonuçları da 26 Eylül DİL BAYRAMI günü açıklanmıştır.

Yapılan açıklamaya göre:

— Hikâye Ödülünü «Güzel Avrato» adlı kitabıyla genç hikâyecilerimizden **Tarık DURSUN K.**,

— Deneme, eleştirme, Gezi bölümü Ödülünü, «Düşünceye Saygı» adlı deneme kitabıyla **MEMET FUAT**,

— Çeviri bölümü Ödülünü «İLYADA» çevirisiyle **AZRA ERHAT** ile **A. KADİR** kazanmışlardır.

Bu yılda şiir türüyle roman ve tiyatro türüne ödül verilmemiştir.

Gerçi, bu yılki ödülle katılan eserler arasında tiyatro ödülünü kazanabilecek nitelikte eser yoktu ama özellikle şiir türünde, katılan eserlerden birine ödül verilebilirdi.

Şiir ve roman türüne üç yıl'danberi ödül verilmemesi, herhalde bu türlerden yayınlanan eserlerin sanat değerlerinin düşük, dillerinin arı olmayışları nedenine kolay kolay bağlanamaz.

Bizim dileğimiz, seçiciler kurulunun, yerinde bir adım olan bu ödüllerin daha işler bir hâle gelebilmesi için, değerlendirme konusunda elden geldiğince görüş birliğine varmalarıdır.

Bu, Kurumun Ödül koyma amacının da daha olumlu olarak gerçekleşmesine yardım edecektir.

Bu yıl ödül kazanan sanatçılarımızı kutlarız.

DİL BAYRAMI

Bu yıl, 26 Eylül DİL BAYRAMI, Türk Dil Kurumunun Yeni binasındaki konferans salonunda kutlanmıştır.

Dil Bayramı dolayısıyla bir hafta süreyle açık kalmak üzere bir kitap sergisi açılmıştır.

Sengide Kurumun yayınladığı eserler, Türk Dili dergisi, 1955 den bu yana ödül kazanan eserler bulunmaktadır.

Ayrıca, Kurum yayınları, dileyenlere % 20 indirimde satılmaktadır.

Dil Bayramı günü saat 14 de, Kurumun Yürütme Kurulu üyeleri, ödül kazanan yazarlardan **MEMET FUAT** ile **Azra Erhat**, Kurum üyeleri Anıt-Kabir'e giderek Büyük Atatürk'ü ziyaret etmişler ve bir çelenk koyarak saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Bundan sonra şeref salonuna geçilmiş, Kurum Genel Yazmanı **Samî N. Özerdim** Özel defteri imzalamıştır.

Hürriyet şehitleri de ziyaret edilerek bir buket konmuş ve saygı duruşunda bulunulmuştur. Bundan sonra da Anıt-Kabir Müzesi gezilmiştir.

Kurumdaki DİL BAYRAMI törenine saat 16 da başlanmıştır.

Törende Millî Eğitim Bakanı **Ahmet Tahtakılıç**, Ankara Üniversitesi Rektörü **Suat Kemal Yetkin**, Güzel Sanatlar Genel Müdürü **Halil Dikmen**, Millî Eğitim Bakanlığının Genel Müdürleriyle şube müdürleri,

profesörler, Türk Dil Kurumu Yönetim ve Yürütme Kurulu üyeleri, Dil Kurumu üyeleri, Basın mensupları hazır bulunmuşlardır.

Tören Millî Eğitim Bakanı **Ahmet Tahtakılıç**'in bir konuşmasıyla başlamıştır. Bu konuşmanın önceden dil yönünden büyük bir özenle hazırlanmış dikkati çekmiştir.

Bu özenme bütün devlet kuruluşlarında görev alan kişilerce de benimsenmesi, törende bulunanların ortak dileğiydi. Ayrıca Sayın **Tahtakılıç**'in yalnız töreni açış konuşmasında değil, bundan böyle bütün konuşmalarında bu arılık ve özenliğin bulunması, böylece Millî Eğitim Bakanı olarak örnek olması, dilseverlerin beliren umutlarıydı.

Başkan **Gürsel**'in sevgi ve başarı dileklerini de ileten bu açış konuşmasından sonra, Kurum Genel Yazmanı **Samî N. Özerdim** söz almıştır. **Özerdim**, Kurumun kısa bir tarihçesini yapmış, Atatürk'ün Dil Devriminin bir «fantazi» olmadığını, batıya yönelmenin olağan sayılması gereken bir gereksinmesi olduğunu belirtmiştir.

Bundan sonra Kurum'un çalışmalarına hakkında açıklamalar yapmıştır.

Yıl sonuna doğru Fransızca, Türkçe sözlüğün basım işinin tamamlanarak satışa çıkarılabileceğini açıklayan Genel Yazman İngilizce, Almanca, Arapça sözlüklerin de hazırlanmakta olduğunu belirtmiştir.

Coğrafya terimler sözlüğünün yakında baskıya verileceği, Din, felsefe, jeoloji ve teknik terimlerinin hazırlanmakta olduğu; sinema, tiyatro, edebiyat terimleri üzerinde çalışıldığı da bu açıklamadan öğrenilmiştir.

Kurumun bunlardan başka, bir «Nesir Antolojisi» bir «Atac» kitabı, bir «Nemeth Armağanı», «1961 Belleten» in hazırladığı, bilgiye sunulmuştur.

FIKRA :

Kutunun Mukavvadaki Şekeri

Dost'un 6. sayısının kolon provaları gelmişti. O sırada idare yerine uğrayan Veyel Öngören düzeltmelere yardım etmeye başladı. Ona Cumalı'nın Erdal Öz'ün *Odalarda'sı* üzerine yazdığı yazı düşmüştü. Öngören düzeltmeleri çabucak bitirirken bu yazının bir yerinde takıldı kaldı. Kaşı gözü oynuyor, kafasının içinde bir şeyi evirip çeviriyordu. Sonunda oradakilere:

— Yahu, dedi. «Eski bir mukavva şeker kutusunun içinde» denir mi, denmez mi? Cumalı buna yanlış diyor ama daktilo ederken doğrusunu gene böyle yazmış. Türkçesi bozuk diye Öngören'e çatanlar aldılar bu cümleyi ele, başladılar evirip çevirmeğe. Beş dakika sonra ortaklık, kutusu şeker, şeker kutusu, mukavva şeker, şeker mukavvası çeşidinden bir kargaşalıkla alt üst oldu. Kimse işin içinden çıkamayınca Öngören gülümsedi: «Arkadaşlar, dedi, «siz güzel türkçenizle başaramadınız bu işi, ben bozuk türkçemle nasıl başarayım?»»

Düzeltilme aslına uygun olarak bırakıldı sonunda.

Bir «Tanıtma Kolu» kurulduğunu da belirten Genel Yazman, sözü Kol başkanı **M. Sunullah Arısoy'a** bırakmıştır.

Arısoy, yaptığı kısa konuşmada Dil Devriminin değeri ve önemi üzerinde durmuş, Atatürk'ün devrimler zincirinin en önemli halkasının Dil Devrimi olduğunu belirtmiştir.

Türkçeyi sevmenin, Türkçenin canlaşmasını istemenin ancak bir dil bilincine varmakla mümkün olabileceğini belirten **Arısoy**, «bu ülkenin her işinde olduğu gibi dil konusunda da en büyük görev ve sorumluluk Türk aydınına düşmektedir.

Yurdun en irak köyünden, en yoğun her türe, en az okumuşundan en bilgine doğru Türkçeyi sevmenin, onu saymanın bilincine varmalıyız; bu uğurda çalışmalıyız. Bu Türk aydınının ilk işleri arasındadır.» demiş Dil Devriminin Cumhuriyet kuşağının yetişmesi, yurt hizmetinde görev almasıyla kesin bir çözüm yolu-

na girmiş olduğuna işaret etmiştir.

Bugünün sanatçıların, Yazarlarının, okunmama bilinmeme, kınanma tehlike'lerini göz göre gö'e kabul ettiğini, ama Atatürk'e ve devrimlerine inanmış bir Cumhuriyet kuşağı olarak, dil arınmasına inanmışlığın verdiği bir coşkunlukla devam ettiğini söyleyen Arısoy, 27 Mayıs'tan bu yana Dil Devriminin yöneticilerce de tutulduğunu belirtmiş:

«Önümüzdeki yeni dönem hem ulusumuz, hem dilimiz için mutluluk getirsin. Dileğimiz budur.» demiştir.

Arısoy'dan sonra Kurum Yayın Kolu Başkanı **Salâh Birsal** söz alarak Türk Dil Kurumu Ödüllerinin bir tarihçesini yapmış, 1955 den bu yana kazanan eserleri tanıtmış, bu yıl Ödül kazananlara Ödüllerinin verilmesini Millî Eğitim Bakanından rica etmiştir.

Törende Ödül kazananlardan **MET Fuat**'la **Azra Erhat** bulunuyordu. **Tarık Dürsun K.** ile **A. Kadir** gelmemişlerdi. **Tahtakılıç**'in **MEMET Fuat**'la **Azra Erhat**'a Ödüllerini vererek kutlamasından sonra, sanatçılarla kısa birer konuşma yapmışlardır.

Kitap sergisinin gezilmesinden sonra, konuklar hazırlanan büfede ağırlandı.

BAŞOL DİL KURUMUNDA

Yüksek Adalet Divanı Başkanı **Salim Başol**, 27 Eylül günü Türk Dil Kurumunu ziyaret etmiş, Yürütme Kuru'u üyeleriyle bir süre görüşmüştür.

Başol, yargılama sırasında Arı dile dikkat etmesiyle de saygı kazanan bir yargıdır. Yargılama da birçok düşüğün Osmanlıca sözlerini Türkçeleştirmiş, bu konuda bir çok uyarı yapmıştır.

ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK
gelir
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI

(Dost — 22)

★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★

BASIN İLÂN KURUMU

Gazeteler ve Dergiler İçin Her Nevi
İlân ve Reklâm Kabul eder.

Genel Müdürlük : İstanbul — Türk Ocağı Cad. No: 1 Kat 3

Telefon : 224384 — 85

Şube Müdürlüğü : İstanbul — Türk Ocağı Cad. No: 1 Kat 3

Şube Müdürlüğü : Ankara — Ulus İş Hanı E Bloku Kat 2 No: 41

Telefon : 105817 — 105787

Şube Müdürlüğü : İzmir — 2. Kordon Mimar Kemalettin Cad.
Küçük Kadirçalı Han

Telefon : 23911

Telgraf : BASINKURUMU

(BASIN 7726) — 15292

★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★

DOST YAYINLARI

ROMAN :

1 — Acemler, Hikmet Erhan Bener (*)	200
2 — Sokaktaki Adam, Atilla İhan (Çiftli)	600
3 — Babamla Geçen Günler, Clarence Day (*)	200
4 — Hasangiller, Tarık Dursun K	200
5 — Gordium I, Hikmet Erhan Bener	250
6 — Hatırladıklarım, Eleanor Roosevelt (*)	150
7 — Üç Yüzlü Adam, H. A. Philbrick (*)	100
8 — Şehir Çocuğu, Herman Wouk (*)	100
9 — Abraham Lincoln, Emil Ludwig (Çiftli)	400
10 — Kıralk Oda, Georges Sımenon	200
11 — Sanık, Alexander Weisberg	200
12 — Polis Müfettişı Kadavra, Georges Sımenon	300
13 — Zenciler Birbirlerine Benzemez, Atilla İhan	300
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, Memduh Şevket Esendal	400
15 — Otlakçı, Memduh Şevket Esendal (Çiftli)	600
16 — Mendil Altında, Memduh Şevket Esendal (Çiftli)	600
17 — Belâh Yer, Erskine Caldwell (Çiftli)	600
18 — Ne Ekersen, Mehmet Seyda	400
19 — Dünya Evi, Orhan Kemal	500
20 — Kızgın Toprak, Jorge Amado	600
21 — Duru Göl, İhan Tarus	500

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, İhan Tarus (*)	125
2 — Dost, Vüs'at O. Bener (*)	125
3 — Grev, Orhan Kemal (Çiftli)	300
4 — Tepedeki Ev, Umran Nazif	100
5 — Şu Babamın İşleri, Carlos Bulosan	200
6 — Kardeş Payı, Orhan Kemal	150
7 — Topal Koşma, Nezihe Meriç	200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şirinden seçme) Suat Taşer	100
9 — Yaşamaz, Vüs'at O. Bener	200
10 — Bozbulanık, Nezihe Meriç (2 Baskı)	200
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan: Salim Şengil	100

Ş i r :

1 — Memleket Saat Ayarı, S. Aldamır (*)	100
2 — Dünya Güzel Olmalı, Mehmed Kemal	100
3 — Sisler Bulvarı, Atilla İhan (2. Baskı)	300
4 — Haraçmezat, Suat Taşer	100
5 — Anzelha, Halim Yağcıoğlu	100
6 — Yanık Sarı, Ahmet Köksal	100
7 — Cümbüşçübaşı, Ercümen Uçarı	100
8 — Yağmur Kaçağı, Atilla İhan	200
9 — Köroğlu, İhan Berk	200
10 — Hacivatın Karısı, Salâh Bırsel	200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, Ö. F. Toprak	200

12 — Sultan Palamut, Metin Eloğlu (*)	200
13 — Herboydan (Dünya şirinden seçmeler) Can Yücel	400
14 — İki Dal, Celâl Vardar	100
15 — Manilerimizden, Dr. İhan Başgöz	200
16 — Duvar, Atilla İhan (2. Baskı)	300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, Metin Eloğlu	200

TIYATRO :

1 — Öteye Doğru, Sutton Vane	100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, Turhan Dilligil	100
3 — Annemi Hatırlıyorum, John Van Druten	100
4 — Bir Dünya ki, Suat Taşer	100
5 — Vataseverler, Sidney Kingsley	150
6 — Korku, Orhan Asena	100

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, Lydja Kirk	100
2 — Abbas Yolcu, Atilla İhan	400
3 — Ha bu diyar, Fikret Otyam	200
4 — Gide Gide, Fikret Otyam	250

DENEME — FİKRA :

1 — Söz Arasında, Ataç	100
2 — Devekuşuna Mektuplar, Haldun Taner	300

BALE :

1 — Gönül Yüce Türk, Metin And	500
--------------------------------------	-----

MİMARLIK :

1 — İnsana Dönüş, — F. LI. Wright — Şevki Vanlı	1000
---	------

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLARI DİZİSİ :

1 — Altı Kardeşler, Oğuz Tansel (*)	100
2 — Cimri ile Cömert, İhan Dumanoglu	100
3 — Talih Kuşu, Tezel Amca	100
4 — Kahkaha Sultan, Mümtaz Zeki Taşkın	100
5 — Öksüzöğlan, İhan Dumanoglu	100
6 — Nalinci Padişah, İhan Dumanoglu	100

Çıkacaklar :

7 — Altın Top, İhan Dumanoglu	100
8 — Gümüş Şehir, İhan Dumanoglu	100
9 — Keleşan, İhan Dumanoglu	100
10 — Kaz Çobanı, Çev.: Sami N. Özerdim	100
Çocuk Kitapları Bilgi — Hikâye Dizisi:	
2 — Küçük İspanyol Kızı Maria	125
3 — Arap Abdül Kardeş	125

ŞHD. KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira 7-2
birarada 10 lira

«dost» KOLLEKSİYONLARI

Cilt: 1-2 Ciltleri birarada 18 lira
(*) İşaretiler tükennmiştir.

DEVLET TIYATROLARI

EKİM 1961 BÜYÜK TIYATRO REPERTUVARI:

4/10/1961 KÖROĞLU	22 » » HAMLER
5 » » İNCİ AVCILARI	22 » » GERGEDAN
6 » » KÖROĞLU	23 » » COPPELIA
7 » » İNCİ AVCILARI	24 » » KONSER
8 » » KÖROĞLU su. mat.	25 » » HAMLET
9 » » COPPELIA	26 » » TOSCA
10 » » KONSER	27 » » KRAL OİDİPUS
11 » » KÖROĞLU	28 » » İNCİ AVCILARI
12 » » İNCİ AVCILARI	92 » » HAMLET su. mat.
13 » » B. JÜSTİNYEN	
14 » » U. HOLLANDALI	
15 » » KÖROĞLU su. mat.	
16 » » COPPELIA	
18 » » KÖROĞLU	
19 » » İNCİ AVCILARI	
20 » » HAMLET	
21 » » U. HOLLANDALI	

KÜÇÜK TIYATRO'da:

1 Ekim Pazar 20.30 dan itibaren Pazartesi hariç her gün 20.30 da ve Pazar 15.00 de
KOCALOĞLAN (Piyas 3 perde).

YENİ SAHNE'de:

2 Ekim Pazartesi 20.30 dan itibaren Cuma hariç her gün 20.30 da ve Pazar 15.00
BERNARDO ALBA'nın EVİ
(Oyun 3 Perde).

ÜÇÜNCÜ TIYATRO'da:

3 Ekim Salı 20.30 dan itibaren Cuma hariç Pazar, Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cumartesi günleri 20.30 da

MACUN HOKKASI (Komedi 3 bölüm).

4 Ekim Çrşamba 20.30 da ve Pazar Matinede

ÇARDAŞ FÜRSTİN (Operet 3 perde)

15 Ekim Pazar 15.00 de

ÇİNGENE BARON (Operet 3 Perde).

ODA TIYATROSU'nda:

5 Ekim Perşembe 18.00 den itibaren Pazartesi hariç hergün

SON BAND — PUSUDA

DANIŞMA: 11 72 40